

Från hembygdsarbetet

Altuna hembygdsförening

Programverksamhet för Altuna hembygdsförening för 1996 och 1997 har gått i traditionens tecken med några nya inslag. De senaste åren har både vår- och höststädning av hembygdsgård och omgivningarna stått på vårt programblad. Detta har medfört att nya personer sökt sig till hembygdsgården och intresserat sig för verksamheten och bekantat sig. Vidare har vi också på senare år satt upp uthyrning av bord och stolar på programbladet, liksom viss uthyrning av hembygdsgården.

Vid årsmötet av 1996 var Per Rundblad närvarande. Han har skrivit boken om Enköping – Heby – Runhällen järnväg och höll ett intressant föredrag. Järnvägen var aktuell det året med anledning av rustningen av Vattentornet i Ådalen.

Mest folk samlade som vanligt Trefaldighetsafton, Nationaldag och Midsommarafton, men vi försökte också med en annorlunda programpunkt. Vi hade anlitat Stefan Nordin, Sveriges främste

milstensforskare, för ett samkväm och hade riktat oss till angränsande hembygdsföreningar i Simtuna, Torstuna och Härnevi. Milstolpar var också aktuellt genom pågående målningar i trakten. Visserligen var föredraget en aning långt men många fina synpunkter kom fram och många fina bilder visades. Så publiken från de olika socknarna var nöjd. Vi fick bl.a. veta att utgångspunkten för mätningen kunde vara länsgränser eller betydelsefulla byggnader i residensstäder. Stefan Nordin antydde att milstolpar också tjänade som prestigeymbol för landshövdingar och deras län. Detta samkväm ägde rum 28:e augusti 1996 och därefter fanns höststädning och sammanträden kvar.

1997 var ett bra år med både tradition och förnyelse. De traditionella sammankomsterna är som alltid välbesökta, de nya har varierande besökstal. Sista veckan i maj eller första veckan i juni har Enköping Kulturvecka. I detta deltar hela kommunen med arrangemang av olika

slag. Altuna bidrog med guidning och öppet hus. Inte så många, men dock ett femtontal kom till mötet 10:e juni med Yvonne Billman och Kristina Friberg om Sesamprojektet. Mötet handlade om textilier och vård av dessa. Det var mycket uppskattat.

Vi försöker allt emellanåt skapa programpunkter för barn. I flera år fanns en mycket trevlig och rolig lådbilstävling. Denna gång, lördag den 16:e augusti hade några föräldrar med barn samlats för en vandring bland "jordkulornas folk". Rester av enkla "bostäder" i utkanten av Fröslunda by har konstaterats med rester av enkel eldstad av tegel. Det berättas om en utstött kvinna med barn som haft detta som bostad. Den 16:e augusti talade vi om gamla tider med hårda villkor men också om berättelserna, sagorna och trollen. Vi slutade med en intressant och lärorik utflykt med hallonplockning.

1997 avslutades som vanligt med höststädnig. Om man ser tillbaka på dessa år kan konstateras att föreningen lever och klarar att få både nya styrelsemedlemmar, när så krävs, och nyinflyttade intresserade. Kanske inte så många åt gången, men dock. Vi skulle kanske behöva ett större projekt, typ historia. Vi har 1998 en programpunkt om detta. Då passar årsboken för hembygdsförbundet *Fårad mark* mycket bra som utgångspunkt.

Mona von Engeström
ordförande

Björklinge hembygdsförening

Vid ett nytt års första styrelsemöte i hembygdsföreningen är alltid en av de viktigaste uppgifterna att planera årets verksamhet. Det arbetet har blivit lättare allt eftersom åren gått. Ramarna är fastställda i stort sett och det är bara att fylla på med nya program. Verksamhetsåret börjar alltid med årsstämma i mars, fortsätter med valborgsmässa vid Sandviken i april, kyrkstigsvandring i maj, sommarfesten, Björklingedagen i juni, utflykt med buss i månadsskiftet augusti-september och så höstträff i oktober. Dess emellan träffas vi för byvandringar och andra mindre utflykter för att lära känna björklingebygden – oftast tillsammans med släktforskarföreningen – vi deltar i och är med i planeringen för firande av nationaldagen, deltar med ett stånd på Björklinge marknad och har studiecirkel och mer eller mindre regelbundna träffar av olika slag. Medlemsantalet i föreningen passerade 1997 talet 300.

Årsstämmorna 1996 och 1997 samlade båda omkring 100 deltagare.

Föredragshållare var 1996 fil dr Sigurd Rahmqvist, som talade om Björklinge och Sandbroätten på 1300-talet. 1997 talade Bror R Eriksson om Björklinge som en fast och betydelsefull punkt i alla administrativa omvandlingar som skett genom tiderna. En stående programpunkt på årsstämmorna har blivit utdelningen av pris för bästa teckningar i

Del av Björklinge museiområde med den nyligen ditflyttade Gränbyboden närmast museet och t.h. Rotskärssmedjan och Klockarboden från skolan. I bakgrunden skymtar arrendatorsbostaden vid Björklinge prästgård.

Björklinge mellanstadieskola med motiv som bestämts av hembygdsföreningen. I några år har motivet varit att illustrera olika björklingesägnen. 1996 handlade sägnen om "Den förtrollade trädgården" i Läbyåsens skog och "Gasten som tyngde lasset" i kyrkbacken. 1997 gällde det att teckna jätten Bamsebum från Älvkarleö som tänkte kasta stenar på kyrkan, men hindrades av gumman från Gamla Uppsala. Bland alla fängslande och fantasifulla teckningar är det varje år lika svårt att välja ut de sju bästa. Samtliga teckningar förvaras för framtiden i museet.

Sedan många år är det tradition att Björklingedagen första söndagen i juni börjar med friluftsgudstjänst i prästgårdens park. Då medverkar alltid kyrkören och GåsAndersbygdens spelmanslag. Vid kyrkkaffet 1996 talade professor Gösta Eriksson, Göteborg om "Den stora

björklingesmällen" – meteroitnedslaget för 1500 miljoner år sedan. 1997 berättade förre björklingeprosten Lars Ridderstedt om "Tidernas kyrka" i Björklinge. Museet med bodarna och smedjan har öppet hus på Björklingedagarna med demonstrationer av olika hantverk.

Dagsutflykten samlade båda åren fullsatt buss. 1996 besökte vi Forsmarks kärnkraftverk och bruk samt Öregrund och Gimo. 1997 var Birka huvudmålet, dit M/S Ena tog oss med på en solig mälarseglats från och tillbaka till Härjarö.

Sju olika björklingebyar har varit vandringsmål under de två åren, liksom byn Götbrunna på Vikstaheden. Föreningen har också gjort ett försök att följa Eriksgatan mellan Uppsala och Enköping.

En studiecirkel i bokbinderi har pågått under vintern 1996–1997 och under hösten 1997 har en grupp regelbundet

samlats för att lyssna på bandinspelningar från 70-talet av röster som nu tystnat. "Lyssnarcirkeln" har rönt stort intresse och pågår fortfarande med en träff i månaden under vinterhalvåret.

Fastighetskommittén har haft arbetsamma år. Dels har hela museet rödfärgats, dels har skullen panelats invändigt helt och hållet och museet har därigenom fått ett "lyft" genom att väggarna blivit ljusa och enhetliga så att föremålen kommit mera till sin rätt.

Ännu ett stort arbete har utförts då f.d. museiboden vid E4 mitt emot kyrkan fraktats på en truck från sin gamla plats till nuvarande museiområde invid prästgårdens park. Där bildar den nu tillsammans med smedjan från Rotskär och Klockarboden från skolan ett trivsamt gårdstun.

Gun Wallström

Bondkyrko hembygdsförening

Bondkyrko Hembygdsförenings verksamhet under 1996–1997 kännetecknas av den långsiktiga strategi som påbörjades 1990: Bibehålla den traditionella mötesverksamheten, renovera och underhålla Stabbygården, hyra ut Stabbygården samt utveckla hembygdsverksamheten.

Mötesverksamheten har varit omfattade. En lång rad föreningsmöten med föredrag har arrangerats liksom gudstjänster, bakdagar, luciafester och årsmöten.

Stabbygården

De nödvändigaste renoveringsarbetena genomfördes perioden före 1996. Under 1996 renoverades källarvalven – där senmedeltida murverk upptäckts (Luthagens äldsta). Ett av valven (1700-tal) har byggts om till mötes- och festlokal för max 25 personer. Valvet har modern komfort med bl.a. golvvärme, luftkonditionering, kök och WC. Renoveringsarbetena har kunnat genomföras tack vare ALU-arbetskraft motsvarande cirka 4 månårsarbeten. Kvarvarande renoveringsarbeten uppgår till ca 250.000 kr. Inom ramen för Upplandsmuseets SESAM-projekt har under 1997 Stabbygårdens 227 museiföremål samt 185 övriga inventarier katalogiserats och märkts.

Uthyrningen

Uthyrningsverksamheten har varit en nödvändig inkomstkälla för att finansiera material- och konsultkostnader för renoveringen. Stabbygården är idag en av Uppsalas attraktivaste mötes- och festlokaler. F.n. har Stabbygården årligen mellan 3–4000 besökare. Helgerna är bokade 4–6 månader i förväg. P.g.a. slitage m.m. kommer antalet uthyrningar i framtiden att minska. För framtiden skapar uthyrningsverksamheten en för föreningen stabil ekonomi.

Styrelsen

Boo hembygdsförening

Nacka kommun öster om Stockholm ligger till två tredjedelar inom Sörmland, endast kommundelen Boo ligger i Uppland. Varje kommundel har sin hembygdsförening. Boo hembygdsförening bildades 1951 och är den enda av de tre som har en egen hembygdsgård. Två torpstugor – den ena, Koldalen, har stått på samma plats i 120 år och skänktes som "doggåva" till den nybildade hembygdsföreningen. Den andra stugan är flyttad till platsen, även den har ursprungligen varit ett torp.

Boo hembygdsförening har omkring 500 medlemmar. Mycket av verksamheten är koncentrerad till hembygdsgården och den funktion som den har i föreningens strävan att göra gångna tiders liv och leverne bekant för dagens människor, särskilt för skolelever. Hösten 1997 började föreningsmedlemmar att bygga till och bygga om en f.d. förrådsbyggnad, så att en samlingsal och ett arkiv och informationscentrum för Boo erhållits.

Den ursprungliga torpstugan Koldalen har en arbetarmiljö från sekelskiftet, den ditflyttade stugan innehåller bl.a. miljöer från självhushållets dagar.

Föreningen har de senaste åren genomfört många vandringar, promenader och studiebesök i avsikt att låta deltagarna känna sin hembygd. Ett utsiktstorn som uppförts med föreningens stöd på plat-

sen för en nedbrunnen väderkvarn invigdes på sommaren 1996.

En framträdande plats i Boo hembygdsförenings verksamhet och en bidragande faktor till föreningens goda renommé är Koldalsbladet, föreningens medlemsblad som utkommer fyra gånger om året. Skriften innehåller förutom medlemsinformation en mängd artiklar från hembygden med såväl historiskt som aktuellt material. Föreningen ger dessutom ut en del separata skrifter från skilda intressanta miljöer i hembygden, bl.a. en skrift med tips på promenader till "smultronställen" i Boo.

Carl-Oscar Östling

Danmarks Hembygdsförening

I oktober 1996 vågade forskarna på Historiska museet i Stockholm berätta att de ett helt år tidigare gjort ett sensationellt fynd, århundradets brakteatfynd, i Söderby i Danmarks socken. Man hade på en gammal fyndplats hittat en stor guldbrakteat, den detaljrikaste som någonsin hittats i världen och med bildmotiv som aldrig setts i Sverige. På fyndplatsen i Söderby påträffades vid dikning i oktober 1876 nio guldbrakteater, ett slags tunna och platta guldsmycken. 126 kronor betaltes i lösen, och då var en arbetares daglön 1:50! Fyndet i oktober 1995 var alltså den tionde brakteaten. Nyheten om fyndet en-

Ett fantastiskt jobb! Det säger Jan Peder Lamm på Historiska museet om konservatorn Hubert Hydman som lyckades göra en avgjutning inne i den nya brakteaten som återfanns hårt ihoprullad. Man kan skönja guden Oden med armarna uppåt, vadande i ormar. Bild: Foto Gabriel Hildebrand, RAÄ.

gagerade i hög grad Danmarksborna och särskilt vår förening.

Vid årsmötet i februari medverkade forskaren Mats G Larsson och berättade under rubriken Från Vedyxa till kejsarpalats. Han utgick bl.a. från den kända Vedyxastenen där Stenhild beklagar förlusten av maken och Greklandsfararen Vidbjörn. Runstenar var 1000-talets informationscentra, där man fick veta var dog den eller den, men även ägoförhållanden, berättade han bl.a.

”Wira bruk – det vackraste av alla uppländska bruk” har författaren och konstnären Gunnar Brusewitz skrivit om Wira bruk i Roslagen. 1996 års vårutflykt ställdes dit, och på plats fick vi utomordentligt ciceronskap av den förste Ola Ehnstipendiateten, Lars Edberg. Han kunde förmedla en mycket levande bild av Wiras 300-åriga historia.

I maj fick Sven Berglund, vår vice ordförande, det första Linnéstipendiet av Pharmacia & Upjohn, detta vid Lions Linnégårdsdag. Sven Berglund har lagt ner ett stort och outtröttligt arbete på att fästa Linnégården på kartan, att utveckla ett museum i Linnés hus och därmed väcka det till liv.

I november 1996 firade vi vårt tioårsjubileum. Redan under våren guidade vår kassör, Gustav Brugård, hugade runt på en uppskattad och gratis rundtur, Danmark runt på 180 minuter. I den lyckade jubileumsfesten i Danmarks hembygdsgård i november deltog 105 personer, och hedersgäster var förre landshövdingen Hans Alsén, landsantikvarie Stig Rydh, länsantikvarie Karl-Johan Eklund och kyrkoherde Tomas Anderman.

Till i maj 1997 hade vi flyttat ett tradi-

tionellt höstarrangemang, vår Danmarksdag på Kumla gård. Det blev ett lyckokast med cirka 500 personer som besökande. Och temat Gammalt möter nytt visade sig vara spännande och lockande. Här ställdes en Ford 1931 mot dagens senaste modell, en Farmall A-traktor mot en Massey Ferguson för 600.000 kronor, och en hästdragen brandspruta från år 1900 mot dagens 280-hästars brandbilsmöster från Viktoriastationen.

Astronomen Göran Henriksson lockade en fullsatt Sävja församlingsgård i april, då han vid ett möte berättade om sin kontroversiella tolkning av hållristningarna. Dessa är, hävdar han, bilder av himlafenomen. Skeppen är stjärnbilder, och cirkelfiguerna tolkar han som avbilder av solförmörkelser. Debattens vågor gick den våren höga, men intressanta är hans idéer, och väl värda att lyssna på, tyckte publiken.

Rekorddeltagande, 70 personer, blev det när Astrid Wexell bjöd in oss till en specialvisning på "sitt museum", Historiska museet i Stockholm alldeles gratis. Guldrummet med Söderbyskatten och den 1995 nyfunna tionde brakteaten var förstas huvudattraktionerna. En ytterst spännande dag!

1997 års Linnéstipendium tilldelades i maj välförtjänt akademiortagårdsmästaren Gunnar Petersson i Sävja kyrka.

Gunnar Olsson

Dannemora hembygdsförening

Vår förening hade vid senaste årsskiftet 465 medlemmar och omfattar Dannemora, Film och Morkarla socknar.

Årsmötenas program har som vanligt omfattat musik, kaffe och presentation av den nya "Dannemorabygden", samt 1996 filmvisning av invigningen av Gullstigen och 1997 visning av 100-tal stillbilder från Österbytrakten.

På våra vintermöten har professor Olov Isaksson talat om "Vallonbruk i Uppland" och professor Sigurd Rahmqvist om "Sätessgård och Gods". Mycket intressanta föredrag med 80 respektive 120 åhörare.

Föreningen deltog i en gränsträff på Gullstigen tillsammans med Tegelsmora Hembygdssförening med invigning av en kolarkoja, grillplats och vattenkälla, som några av våra medlemmar iordningställt.

Nationaldagen har firats med tal, musik och sång vid Hembygdsgården.

Vi har blivit medlemmar i föreningen "Vallonbruk i Uppland" och har deltagit med egen monter i bruksutställningen i Ånghammaren.

Dannemora marknad blev en framgång med alla stånden uthyrda. Brödbak och försäljning, grislotteri och förevisning av olika djur och naturligtvis kaffeservering.

På torsdagen före midsommarveckan hade Österby Folkdanslag förlagt sin för-

stämma till den stora Nyckelharps-stämman mellan kl 20.00–01.00 till Hembygdsgården. Då spelade spelmän från hela Sverige folkmusik. Det är en händelse som vi gärna medverkar till och hoppas den blir årligen återkommande.

Lilla midsommaraftonen firas varje år vid Hembygdsgården. Vid dessa tillfällen brukar Österby Spelmän medverka med upp till 10 spelmän, vilket vi är mycket tacksamma för.

Hembygdsgårdarnas dag firades 1996 vid Brunns huset vid Karmdammen där professor Lars Thorén höll ett mycket intressant föredrag om brunnsdrickandet i äldre tider, ett 50-tal åhörare med kaffekorgar deltog. Senare på hösten gjorde vi ett besök på Medicinhistoriska museet i Uppsala, som professor Thoren förestår och vi fick under sakkunnig ledning beskåda både gamla och nya medicinska ruskiga verktyg.

Kulturhusens dag firades 1996 i Dannemora gamla, delvis nyrenoverade missionshus. Där gavs en återblick på missionsverksamheten och sång av PRO:s sånggrupp. Mycket välbesökt, lokalen räckte inte till. 1997 firade vi Kulturen med att visa och informera om de unika brännstålsugnarna i Österby. De är de sista brännstålsugnarna i Sverige.

Under juni, juli och augusti har vi vid Hembygdsgården haft kaffeservering med hembakat bröd och samtidigt har Vagn- och Brandmuseet varit öppet.

Brand- och Vagnmuseet har utökats och omfattar nu 23 vagnar och 13 slädar och ett stort antal brandredskap. Det besöks årligen av cirka 2000 personer.

Österbydagen firade vi med servering av silllunch och kaffe. Hembygdsmuseet var öppet, där vi bl.a. visade ett stort antal gamla järnstämplor. Det var bakning i bagarstugan och försäljning av spisbröd, böcker och tidningar och det gavs tillfälle att bese den fina kryddträdgården, som omfattar ett 60-tal kryddväxter.

Arkivet som är en ständigt växande enhet inom vår hembygdsrörelse kräver mycket arbete och tillsyn och är flitigt använt av författare, forskare och historiker.

Vår bagarstuga är flitigt använd under oktober och november av enskilda, skolor och föreningar. Där bakas spisbröd i stor mängd. Vi firar också Lilla julafton söndagen före jul med glögg, musik och historier. Och julgran förstås.

Tyvärr har Hembygdsföreningen varit utsatt för många stölder. Man har under tre år stulit tre stora gräsklippare, ett stort gammalt skåp, gamla järnspisar och stolar. Vi tycker det är olustigt och måste byta lås på de flesta byggnaderna.

Einar Tillman
sekreterare

Edsbro Hembygds- och Föreläsningssällskapet

Hembygdsföreningen bjöd även dessa år på grötlunch i kyrkans församlingshem efter gudstjänsten den tredje söndagen i januari. Under vintern 1997 startade föreningen en studiecirkel "Gård och bygd genom hundra år", där ett stort intresse för gamla tider gjorde att många deltog i cirkelarbetet. Under februari månad anordnades utflykt för fiske och korvgrillning på sjön Erken.

Årsmötesförhandlingar hölls traditionsenligt under mars månad med underhållning och kaffe.

Valborgsmässoafton firades med revy- underhållning samt brasa, sång, vårtal och fyrverkeri. Under maj månad anordnades vårutflykter. 1996 till Hållvik och 1997 till Bro by. Mellan 40 och 50 personer deltog i dessa utflykter.

Den 2 juni 1996 firades "Edsbrodagen" på hembygdsgården Åsavallen. Cirka 350 personer deltog i firandet. Den 8 juni 1997 anordnades "Edsbro Hembygdsförenings Dag" med ett tiotal hembygdsföreningar i Roslagen inbjudna.

Midsommarafton firades enligt tradition på Åsavallen med smyckning av stången, rundtur i lövade skrinor, dans kring midsommarstången samt servering av kaffe och saft. På midsommardagen hölls friluftsgudstjänst som vanligt på Åsavallen där hembygdsföreningen bjöd på kaffe.

1997 firades "Brukets Dag" vid bruksmuseet med inledning av friluftsgudstjänst med kyrkkaffe. Smör kärnades på gammalt vis och såldes bl.a. Den gamla smedjan hölls igång för den som ville lära sig smida på gammalt vis.

Torsten Nyström
ordförande

Frösåkers hembygdsförening

Frösåkers hembygdsförening har under 1996 och 1997 följt de rutiner som föreningen sedan länge utbildat. Det innebär internt arbete under den mörka delen av året och publika evenemang under sommaren. Varannan vecka har alltså medlemmar samlats till arbetsaftnar för att bl.a. tillverka vinster i de lotterier och tombolor som är en viktig inkomstkälla. Några dagar under en vårvecka har avsatts för städning av hembygdsparken och byggnaderna där.

Somrarna har inletts med nationaldagsfirande i samarbete med andra organisationer i Östhammar. På midsommar dagen har Östhammars församling av hävd förlagt sin gudstjänst till hembygdsparken och dessa båda år har dagen gynnats av "utesittarväder". På eftersommaren har vi också som vanligt ordnat "stugmöte" – en liten kvällsgudstjänst med Missionsförsamlingens pastor som ledare.

Naturligtvis har "Hembygdens dag" också hört till traditionerna. Den har

utformats tillsammans med folkdansgillet och år 1996 också ortens slöjdförening.

Huvudaktiviteten under sommaren har varit stadsvandringar genom Östhammar. Trots att de pågått under många år har de ändå samlat nya deltagare – eller kanske gamla, som velat friska upp minnet. Efter en dryg timmes promenad genom Östhammars gamla stadskärna har man stretat uppför backen till hembygdsgården för en välbehövlig kaffepaus. Sedan har de flesta också orkat med en visning av "Stora museet" och kanske tittat in i några av de andra husen på området. Stadsvandringarna är mastiga, både för dem som deltar och för dem som arbetar. Det oerhört positiva gensvar som dessa kvällar ger gör dock att det känns som en väldigt viktig uppgift att fortsätta med dem.

Förutom nio hus i hembygdsparken äger föreningen också ett båtmanstorp i Marka by. Detta hade under årens lopp förfallit och var i stort behov av restaurering. Genom bidrag från Länsstyrelsen, Länsarbetsnämnden och Östhammars kommun kunde föreningen under 1996 genomföra en grundlig restaurering av torpet med tillhörande uthus, bl.a. inkluderande nytt vasstak på ladugården. När Kulturhusens dag firades år 1997 med inriktning på sådant som hade anknytning till försvaret, tillät hyresgästen i torpet att det öppnades för visning. Det var oväntat många som passade på tillfället att

titta in i ett äkta båtmanstorp och ta del av listan med namn på de båtsmän som hade bebott torpet sedan 1800-talets början.

Sommaren 1997 genomfördes olika underhållsarbeten på husen i hembygdsparken. Denna sommar gjorde vi också en utställning av gamla foton från Östhammar med omnejd. Förhoppningen var att få människorna på foton identifierade av besökande. Till en del lyckades det, men i många fall var vi för sent ute. Till och med relativt gamla personer tittade på foton och sade "det måste ha varit före min tid". Sens moral: man kan aldrig vara för nogga med att skriftligt dokumentera händelser och människor.

Ingrid Wertelius
ordförande

Föreningen Lilla Hagalunds vänner

Föreningen höll sitt senaste årsmöte den 17 oktober 1996. Styrelsen konstituerade sig den 31 oktober 1996.

Under verksamhetsåret har Stugan varit föremål för viss inre upprustning i form av skänkta föremål, möbler och textilier. Det har därför varit möjligt, att mot en mindre avgift, kunnat hyra ut den till mindre sällskap t.ex. föreningar. Det är vår förhoppning att under kommande år även kunna erbjuda förskolan möjlighet att göra besök.

Föreningen har under året erhållit

hyreskontrakt av Banverket, Östra regionen på Stugan till en kostnad av 10 kronor per år och med en ömsesidig uppsägning av en månad. Uppgåelsen mellan Banverket och Kommunen är ännu ej slutförd.

Under året har kommunen beviljat ytterligare borgen för renoveringen. Objektet är därför, till vår stora glädje, slutbetalt till Skanska. Finansiering av lånet är möjlig att genomföra bland annat tack vare ett reklamavtal med Sparbanken vilket berättigar föreningen till 5.000 kronor/år under tre år, intäkter på genomförda och planerade program, medlemsavgifter och skänkta gåvor.

Vad som nu återstår att genomföra är fortfarande upprustning av trädgården, byggande av uthus, någon form av staket m.m. Styrelsen väddar om ytterligare hjälp med det fortsatta arbetet.

Föreningen har i övrigt arrangerat en rad evenemang och aktiviteter; Informationsbord i Valhall i samband med Kulturveckan, konsert i kommunhuset i samarr. med Bibliotekets Vänner, julmarknad vid Stugan, konsert i Fridegårdsskolan i samarr. med Bibliotekets Vänner, informationsbord i Valhall i samband med Lions vårmärknad, Valborgsmässofirande, Konst i det gröna, Musikcafé i Bellmans tecken, konserter under Skoklosterspelen samt bussutflykt till Ängelsberg i samarr. med Föreningen Norden.

Arne Hellberg
ordförande

Hjördis Zander
sekreterare

Gamla Upsala hembygdsförening

Gamla Upsala Hembygdssförening höll som vanligt sina traditionella aktiviteter som Sista Aprilfiranden, Slåttergillen och Hembygdsdagar under 1996 och 1997 som arrangeras för allmänheten.

Tema för Hembygdsdagen 1996 på Kaplansgården: Hembygdsåret 1996. Gamla Upsala för 100 år sedan – Samarbete med Gamla Upsala församling. Med tidsenlig gudstjänst och ett kaffebord från seklets början. Invigningstalare var kyrkoherde Per-Anders Sölvén. Dagen till ära åkte kyrkoherden och föreningens ordförande med häst och vagn till kyrkan ledsagad av två tidstypiska poliskonstaplar i uniform och pickelhuva.

Tema för Hembygdsdagen 1997 på Mattsgården: Företagandet igår, idag och i framtiden. Invigningstalare Örjan Abrahamsson glädde de närvarande med sin önskan om att myndigheterna i större utsträckning borde lyssna på lokalbefolkningen när det gäller framtida planer för området.

Föreningens stora aktiviteter under 1996 och 1997 var följande:

10-års jubileum 8 mars 1996 med inbjudna representanter från andra hembygdssföreningar och institutioner med vilka föreningen samarbetar och dessutom representanter från de fonder som ger föreningen bidrag till verksamheten.

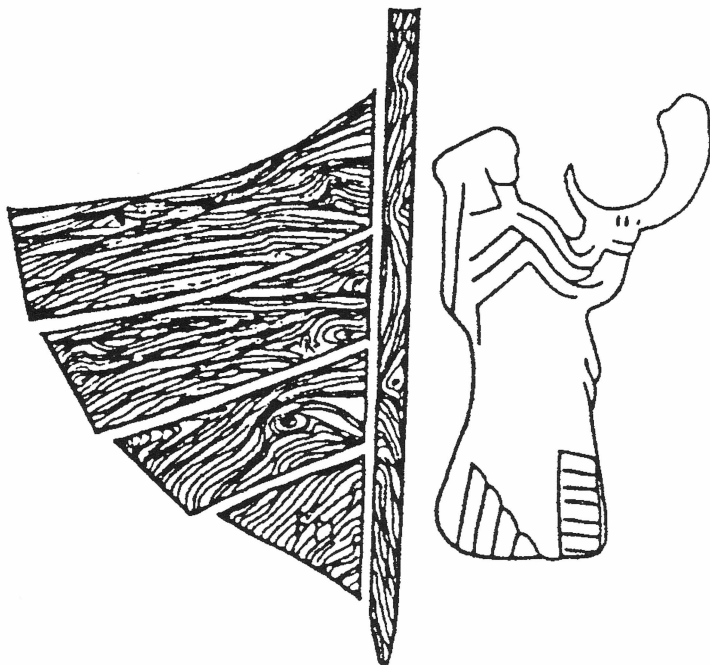
Gamla Upsala Hembygdsförening bildades den 22 maj 1986 hos Berit och Lars-Erik Levén, Berget, Gamla Upsala. Ursprunget var en LRF-studiecirkel om församlingens gårdar. Grundarna ville befrämja kunskapen om och känslan för hembygden och dess ur kulturell och historisk synpunkt värdefulla traditioner. Föreningens förste ordförande hette Sigurd Gustafsson.

Under 1996 byggdes föreningens vikingabåt Embla som länsarbetsnämndsutbildning. Initiativtagare var Eva Wård-

säter och Christina Aronsson. Gunilla Larsson var kursledare.

Båten är ett replikbygge av en vikingabåt från båtgrav 3, Prästgården, Gamla Upsala. Embla är helt och hållet byggd med vikingatida båtbyggnadstekniker. Hon byggdes med vått virke och radialspräckta ekar. Därefter handbilades bord och spant med verktyg efter forntida modeller.

Originalen påträffades 1973 vid utgrävningar på prästgårdstomten strax norr om Kungshögarna i Gamla Upsala.

Logotype med båt och kvinnofigur från Gamla Uppsala, som hembygdsföreningen använde i samband med Embla-projektet.

Båten Embla, ett replikbygge av en vikingatida båt från båtgrav 3, Prästgården, Gamla Uppsala, namngavs och vigdes till sitt rätta element den 8 juni 1997.

Båten daterades till 800-talet, d.v.s. vikingatid. Troligen var det en å-båt till skillnad från de större Valsgärdesbåtarna som var bättre lämpade för mer öppet vatten.

En av årets allra vackraste försommardagar, söndagen den 8 juni 1997, förrättades namngivning av föreningens vikingabåt Embla. Vid en ceremoni som skedde vid byggarbetsplatsen överlämnades Embla till Hembygdsföreningen av universitetet och i samband med detta vigdes båten till sitt rätta element. Stefan Wårdsäter berättade om båtens tillkomst

och vilka som deltagit i projektet. Vår sekreterare Christina Aronsson namngav båten tillsammans med Eva Wårdsäter och Gunilla Larsson sedan professor Bo Gräslund vid arkeologiska institutionen, Uppsala universitet och föreningens dåvarande ordförande Ragnar Nilsson talat till c:a 150 personer med förhoppning om fortsatt samarbete. Därefter bjuds på "dopkalas" i gröngräset vid naturskönt belägna Ensta.

Christina Aronsson

Gräsö Hembygdsförening

Föreningens verksamhet under 1996 och 1997 var, i likhet med närmast föregående år, tämligen mångskiftande och innehållsrik.

Arbetet med att inreda Janjansbrygg-
huset vid hembygdsgården i Söderboda
pågick för fullt med hjälp av såväl ideella
krafter som ALU-arbetare, och inred-
ningsarbetet är nu i det närmaste slut-
fört.

En sjöbod som föreningen fått i gåva
flyttades våren 1996 upp till hembygds-
gården där den uppfördes under hösten.
Takläggningen av spån uppsköts dock
till sommaren 1997.

I samband med vår kurs i odlings-
landskapets bevarande sattes en gädes-

gård upp mellan hembygdsgården och
den gamla byvägen.

1996 anordnade föreningen en resa
till Åland. Ett 50-tal medlemmar deltog i
denna heldagsutflykt som bl.a. gick till
Jakt- och fiskemuseet vid Kärlingsundet,
Jankarlgården vid Kastelholms slott och
Sjöfartsmuseet i Mariehamn. 1997 års
utflykt gick till Gamla stan i Stockholm.

1996 anordnade Stockholms Universi-
tet en kurs på Gräsön i natur- och kultur-
värden i odlingslandskapet där hem-
bygdsföreningen medverkade genom att
berätta om bygdens historia, kultur och
särart.

Vi medverkade också traditionsenligt
vid Gräsödagen med att servera kaffe
och arrangera utställningar. Traditions-
enligt var även vårt firande av hem-

*Magnus och Ivar lägger
spåntak på den gamla
sjöboden.*

bygdsgårdarnas dag i början av augusti månad såväl under 1996 som 1997, då vi förutom att visa upp hembygdsgården även anordnade guidade turer, loppmarknader m.m.

År 1996 företog vi också, under arkeologisk ledning, en utgrävning på den plats i Söderboda där enligt hävderna möjligen ett fiskarkapell, en kustkyrkogård eller en spetälskegrav skulle varit belägen. En mindre del av platsen undersöktes, dock utan att några fynd påträffades.

Arkiv- och dokumentationsarbetet hade också som vanligt sin givna plats i vår verksamhet. Genomgången av äldre artiklar i Östhammars Tidning, Gräsö sockenstämmo- och kommunala protokoll samt kyrkans äldre handlingar fortskred oförtrutet liksom gårds- och torp-inventeringarna.

Föreningens engagemang i Gräsöfondens arbete med att bevara och utveckla det unika kulturlandskapet på ön resulterade också i ett flertal aktiviteter.

Vårt medlemsblad Gräsöbulletinen utkom 1996–1997 med fyra nummer med aktuell information till våra närmare 400 medlemmar.

Förutom ovan nämnda övningar på landbacken har också en mängd sjöturer företagits runt ön för att med hjälp av bl.a. side-scan sonarer och datorer utforska havsbotten.

Vid sidan om alla dessa aktiviteter har vi även varit engagerade i ett flertal svårare problemfyllda ärenden. T.ex. att för-

hindra oacceptabla kalhyggen på ön, försäljningen av Djurstens fyrplatsområde, rivningen av den gamla medeltidskällaren i Öregrund, det numera riks-bekanta s.k. fårhuset på Brudbådan, renoveringen av öns gamla sockenbrygga m.fl. ärenden.

Sammanfattningsvis kan vi alltså se tillbaka på ytterligare ett par år fyllda av olika aktiviteter, där vi i styrelsen efter bästa förmåga försökt leva upp till våra medlemmars önskemål och förtroende. Det har varit roligt och inspirerande för oss, framförallt på grund av allt det stöd och den hjälp vi fått från föreningens medlemmar i alla möjliga sammanhang.

Styrelsen

Harbo hembygdssförening

Föreningen äger Harbo hembygdsgård mitt i Harbo. Den visar hur en bondefamilj i Harbo levde på 1700–1800-talen. Hembygdsgården är centrum för föreningens aktiviteter, t.ex. traditionellt midsommarfirande och gammaldagsjul med risgrynsgröt och lussekatter. Vid slätterkväll i mitten av juli slås den stora naturtomten vid hembygdsgården med lie. Slätterkvällen ger möjlighet att träna användningen av lie och räfsa och hässa hö på gammaldags stånghässa. Slättem har lett till riklig förekomst av Jungfru Marie nycklar och andra örter. Ett upp-

skattat inslag de senaste åren har varit en tävling i att arrangera vilda eller gammaldags odlade blormor.

Varje år ordnar hembygdsföreningen en vårutflykt till en lokalhistoriskt intressant plats i eller nära Harbo, och en hembygdsafton, ofta med föredragshållare utifrån, som kan sätta in lokalhistorien i ett sammanhang.

Underhåll och vård av byggnader och samlingar är arbetskrävande. Under 1996–1997 har spillet tillverkats och spilletaket på en lada har lagts om, rengöring av föremål och uppdatering av registrering har skett.

Hembygdsgården är öppen för visning eller uthyrning enligt överenskommelse.

Harbo hembygdsförening äger också Järpenstorp, tidigare fäbod och skogsvaktarboställe. Järpenstorp ligger i södra sockendelen på gränsen mot Uppsala län, där de flesta av Harbos fäboddar en gång låg. Skyltar har tidigare satts upp vid alla de elva kända fäbodplatserna i Harbo.

Området kring Järpenstorp, mitt i skogen och med artrika våtmarker i närheten, har en stor biologisk mångfald – växter, insekter, fåglar, djur. Första etappen av en restaurering har genomförts, och invigningen av en stuga från fäbodtiden restaurerad till raststuga var en höjdpunkt i 1996 års verksamhet.

I programmet vid invigningen deltog bl.a. Siverth Lindh och Irma Karlsson,

som tillbringat en del av sin barndom vid Järpenstorp, med sång och spel och kulning. Kjell Ritzén kallade i näverlur från fäboden, och Irmas kulning och fårskällans klang svarade på avstånd innan hon och ett får blev synliga i skogsbrynet. Cirka 400 personer deltog, åt kolbullar med fläsk och lingon och lyssnade till historik över Järpenstorp, spel på nyckelharpa och dragspel. Glädjande många ättlingar till dem som bott i Järpenstorp eller haft annan anknytning till platsen deltog i invigningen. De laggingsverktyg som användes av den sista laggaren i Järpenstorp överlämnades till hembygdsföreningen av hans släktingar.

Till invigningen färdigställdes en skrift om Järpenstorp. Skriften beskriver allmänningarnas roll för gamla tiders djurhållning och skogsbruk och Järpenstorps historia. En fotodokumentation av restaureringen fanns tillgänglig vid invigningen, liksom en mapp med det stora antal gamla tygprover som återfanns som tätning runt stugans fönster och bidrog till att tidsbestämma den senaste flyttningen av stugan till sista delen av 1800-talet.

Verksamhetsberättelsen för 1997 har som höjdpunkt 50-årsfirandet av hembygdsgårdens uppförande. År 1947, tretton år efter hembygdsföreningens bildande, invigdes byggnaderna vid Harbo hembygdsgård. Inför jubileet 1997 hade en informationsbroschyr färdigställts med beskrivning av hembygdsgården, som består av timmerbyggnader från

Skolbarn från Harbo besöker regelbundet Harbo hembygdsgård inom projektet "Barn för 100 år sedan".

flera byar. Laggning har varit en viktig binäring i Harbo, och hembygdsgården har en stor samling av laggingsredskap. En fullständig skomakarverkstad från den siste skomakaren i Harbo finns också.

Jubileet firades den 26–27 juli med hemvändardagar. På lördagen hölls marknad vid hembygdsgården med försäljning av hantverk och produkter från Harbo, lotterier, lekar, ponnyridning och barnens lantgård med lantraser av husdjur. På eftermiddagen firades jubileet med utdelning av Sveriges hembygdsförbunds hederstecken till styrelseledamöter som förtjänstfullt under lång tid arbetat för hembygdsföreningen – Silvy

Larsson i Karlsberg, Lars Larsson i Gransätra och Ingemar Eriksson i Smedsbo. Ordföranden gav en historik över hembygdsgården, och Bengt Ehnström, insekts- och naturkännare från Artdatabanken vid Sveriges Lantbruksuniversitet, berättade om bjudna och objudna gäster i och kring gamla hus, allt omramat av spelmansmusik och framförande av Harbovisan.

Besök vid hembygdsgården av skolbarn och förskolegrupper inom projektet "Barn för 100 år sedan" ingår numera som del av det rullande schemat för 6–7-åringar vid Harbo skola. Barn från förskolan och lågstadiet har arbetat och

lekt som de barn som växte upp i det gamla självhushållet. I gammaldags kläder har de klätt på och skött om docksmåsyskonen, burit ved och vatten, dragit slipstenen, vattnat och klappat får, gjort kottelagårdar, lekt häst, gått på styltor och gjort vedträdockor. De litet större barnen har sått för hand från såskäppa och packat för färden till fåboden genom att välja mellan föremål och mat som fanns eller inte fanns för 100 år sedan.

Harbobocken, en halmbock så stor att ett barn kan rida på den, kom till inför hembygdsföreningens bildande 1934. Bocken har sedan 1985 gjort en rundvandring i socknen efter jul med en anteckningsbok i en väska på ryggen i förhoppning att färden skulle ge underlag för en krönika från det nutida Harbo. Den jämförelsevis korta perioden från 1985 har medfört stora förändringar i världen och i Sverige, och också en snabb förändring av Harbo socken. Sammanfattningen av Harbobockens krönika, som presenterades vid årsmötet för 1997, sökte med sammandrag och citat spegla förändringarna och något av Harbobornas känslor. Mest betydelsefullt tycks det ha varit att nyinflyttade har känt bockens besök som ett välkomnande – ”när bocken kom kände vi att vi hör hit”.

Magnhild Umaerus

Huddunge hembygdsförening

Verksamheten 1996

De traditionella arrangemangen vid midsommar och Huddungedagen i augusti kunde genomföras med god tillslutning, och vid höstens surströmmingsfest var det fullsatt i storstugan.

Årets stora arbete har dock varit renoveringen av vår hembygdsgård. Med hjälp av ALU-arbetare under Henry Tallroths och Roland Perssons sakkunniga ledning har arbetet kunnat utföras. Ladugårds- och logbyggnaden lyftes och fick nya grundstenar och bottenstockar,nock- och vindskivebräder byttes, dörrar och fönster lagades och golven blev om- lagda.

Den nedsjunkna smedjan plockades ned och byggdes upp på nytt på nya grundstenar söder om ladugården. På samma sätt åtgärdades linbastun. Sockenmagasinet lyftes och fick nya plintar och nytt trävirke på taket. Vid Ombytestugan lagades förstubron och uthuset. I Håcksbytorpsstugan målades kökstaket om och nya stuprännor sattes upp på baksidan. På härbret reparerades taket och en inbrottsskadad dörr. Ett helt nytt utedass uppfördes och samtliga hus rödfärgades.

Verksamheten 1997

De traditionella arrangemangen vid midsommar och Huddungedagen i augusti kunde genomföras med god tillslutning.

Nytt för året var fyra pub-kvällar under sommaren. Dessa kunde genomföras med mycket god tillslutning och gav föreningen många nya medlemmar och ett mycket gott och behövtillskott till kassan.

Under året har den ovan jord liggande vattenledningen grävts ned, vissa planeeringsarbeten och grässådd återstår.

Hugo Eriksson

Husby-Långhundra hembygdsförening

Målsättningen för vår hembygdsförening är att de, som bor i Husby-Långhundra skall känna att vi arbetar tillsammans för bygdens bästa och i synnerhet för den yngre generationen. Detta var grunden, när vi startade den medeltida marknaden och när den på våren 1996 gick av stapeln, var det för 5:e året i följd. Många hantverkare med kvalitetsvaror, mycket musik och teater präglar marknaden, men huvudattraktionen är den medeltida mässan. Den startar vid bygatans södra ände, där hembygdsgården är belägen och sedan går processionen med väpnare i spetsen fram till kyrkan. Alla i följet är klädda enligt medeltida sed och tåget rör sig sakta fram under sång från kyrkorkören. Väl framme vid den gamla kyrkporten övertar präster ceremonien och leder en katolsk mässa. På marknaden

finns även tornerspel, djurgård, kasper-teater samt konstutställning och på många platser längs gatan kan den hungrige besökaren njuta av mat i många olika former, såsom grillspett, kyckling samt pannkakor. Där finns även för den moderne gästen kaffe med dopp. Allt bröd är bakat och skänkt till marknaden av "långhundrabor".

Vi är också lyckligt lottade att ha konstnären Nils Enar Eskhult, som utformat all dekoration samt en fantastisk "sömmerska" Marita Lönnqvist, som ensam har komponerat och sytt upp medeltida kläder till c:a 250 personer.

"Husaby Marken" är vårt största evenemang, men mycket annat står även på programmet. En vinprovarkväll i februari 1996 blev ett trevligt avbrott i mörkret och på hösten samlades vi till samkväm i hembygdsgården.

De flesta arrangemangen under året är dock traditionsbundna. Äggsexan i Karlshällstugan vid påsktid, gökottan på Kristi Himmelfärds dag vid Frösättra-stugan och inte att förglömma den stora midsommarfesten på Tilasgårdens gräsplan. Då samlas vi på förmiddagen på midsommarafteon för att kläda majstången samt att förbereda festen, som hos oss går av stapeln på midsommardagen. Efter en kort utomhusgudstjänst med efterföljande kyrkkaffe medverkar Knivsta folkdansgille med dans kring majstången. Så följer lekar för barnen samt fiskdamm och tombola. De vuxna kan roa sig med

skytte, pilkastning och spikslagning samt en tipsrunda med frågor på föremål från det gamla bondesamhället. Många, som tidigare varit bosatta i Husby-Långhundra återvänder gärna till just denna fest.

Nedanför den gamla ruinen "Broborg" samlas man till källdrickning på Trefaldighetsafton och i mitten av juli till ett slättergille. I augusti anordnar hembygdsföreningen en sedvanlig utflykt och den gick 1996 till Sollentuna hembygdsgård, kyrka och restaurerade kvarn. Första fredagen i september är det dags för nästa tradition, festen i Frösättrastugan. Då äter vi glödsteckt sill med potatis och njuter av kvällsmörkret.

När julen nalkas ordnas en liten marknad vid Karlshäll. Hembygdsföreningen kokar kaffe samt lockar i vinterkylan med varm glögg.

Anknutet till hembygdsföreningen är också sockenbiblioteket. Varje tisdagskväll är det öppet. Verksamheten sköts helt ideellt och engagemanget är stort, emedan man arrangerar en utställning med nytt tema varje år. 1997 startade vi en pub i hembygdsgårdens "snickarbod" fredagskvällar under sommaren. Ett nytt sätt att träffa grannar och bekanta, som blev mycket populärt.

Yvonne Lindell

Husby-Ärlinghundra-Märsta Hembygdsförening

Föreningen har under 1996 och 1997 förutom sedvanliga aktiviteter ägnat sig åt förberedelser inför firandet av Husby kyrkskolas 300-åriga tillvaro år 1997.

Detta har bl.a. resulterat i utgivning och försäljningen av jubileumsboken "Husby skola - 300 år" med Giselher Naglitsch som huvudförfattare och redaktör.

De föremålssamlingar av skilda slag, som är inrymda i den gamla skolbyggnaden, som fått en extra upprustning inför jubiléet, har under 1997 visats för inte mindre än 500 skolelever plus många "vanliga" besökare. Även Hembygdens dag i augusti 1997 gick i jubiléets tecken med bl.a. en liten teaterföreställning med episoder ur skolans förflutna. Manusförfattare är Janne Gustafsson. Dessutom har Giselher Naglitsch spritt ytterligare kunskap om vår gamla skola under de 300 år som gått, i form av ett antal föreläsningar i ämnet.

Ett annat projekt har under år 1997 förts till ett lyckligt slut. Det gäller nedtagning, transport och återuppbyggnad av ett äldre spännmålmagasin från Lindsökrog, platsen för en samling hus, som måste bort i samband med bygandet av den s.k. tredje banan vid Arlanda flygplats. I detta fall har ekonomisk hjälp erhållits från i första hand Luftfartsverket och Brista Kraft AB. Magasinet, som flyttades senhösten 1997, står nu fint

mot övrig äldre bebyggelse på föreningens "Täppavallen". Frivilliga arbetsinsatser har redan gjort byggnaden sevärd.

Föreningen har för närvarande cirka 450 medlemmar, en markant ökning i antal under senare år.

Arne Bernhardsson

Järfälla hembygdsförening

1996 genomfördes 16 olika program i egen regi eller i samarbete med t.ex. Järfälla kultur, Naturskyddsföreningen, Järfälla frimärksklubb och den nybildade Sandviks gårdsförening. Programverksamheten omfattade natur- och kulturvandringar, kulturcykling, föreläsningar såsom "Fornborgar, kultiska hägnader och befästa gårdar" med fil. dr. Michael Olausson, "Från Vibblaby till Jakobsbergs gård" med Lars Gustafsson j:r och om utgrävningarna vid Barkarby-Kalvshälla med arkeologen Peter Bratt. Såväl fagning som slätter vid Håga båtsmanstorp arrangerades. Dessutom hade föreningen tillsammans med Almarestäkets Hembygdsförening nöjet att stå som värd för Stockholms läns hembygdsförbunds årsmöte, där bl.a. Lars Gustafsson j:r och Thomas Lundén lotsade auditoriet genom Järfälla från stenålder till nutid med hjälp av kartor och bilder. Även Carl von Linné gjorde ett uppskattat gästspel genom skådespelaren Hans Odöo.

Samarbetet med kommunen har varit mycket gott och vi har beretts tillfälle att yttra oss över ett stort antal remisser gällande detaljplaner för bostäder, dubbelspåret Kallhäll – Kungsängen, centrumanläggningar etc.

1997 ökade programverksamheten till 17 arrangemang. Som exempel kan nämnas att f.d. kommunalrådet Stig Henriks-son berättade om "Sollentuna häradsallmanning, dess historia och verksamhet", runologen Marit Åhlén föreläste "Om runstenar och runskrift", utställning om gamla Barkarby, en kulturhistorisk buss-tur, den traditionella Görväldagen, hembygdsdagen, där föreningen bidrog med information, utställningar om gamla färdvägar och av stenyxor, visning av F8-området under kulturhusens dag med Olle Viderud samt visning av gamla filmer från F8. En serie bildvisningar initierade av Lars Gustafsson j:r och fotografen Olle Malmberg i samarbete med Järfälla bildarkiv inleddes med "Jakobsberg förr och nu" och röntte stor uppskattning. Serien, som kommer att fortsätta med motsvarande spegling av övriga kommundelar, bygger på jämförelser mellan gamla och nytagna bilder av samma platser samtidigt som utvecklingen kommenteras muntligt.

Liksom tidigare år har styrelsen aktivt följt förvaltning och utveckling av kommunens fritidsområden. Då Jakobsbergs kvarn återigen eldhärjades engagerade sig styrelsen för att kvarnen skulle åter-

uppbyggas. Vi fick starkt genomslag i olika media och förde en konstruktiv dialog med ägaren Järfälla kommun, som fattade beslut om en återuppbyggnad. Ett annat digert arbete har styrelsen lagt ned i den äldrehusetredning som kommunen genomfört i syfte att klarlägga vilka byggnader som har bevarandevärde.

Det mesta har speglats i vår tidning, Järfälla Hembygdsblad, som utkommit med fyra nummer under vardera året.

Styrelsen

Järlåsa hembygdsförening

Föreningen kan se tillbaka på verksamhetsåren 1996–1997 med många olika aktiviteter. Vår lilla tidskrift Järlåsa-bygden utkommer till varje jul.

Varje vår samlas föreningen till städ-dag vid hembygdstorpet Lövhagen och hembygdsgården Granhammar. Söndagscafé har anordnats i Lövhagen i juni. Hembygdsgården med spelmansträff har lockat ganska många besökare. Mycket populär är Sillfesten som hålls varje år i september i hembygdsgården Granhammar. Gåvoauktionen avslutar året med ett välbehövligt tillskott i kassan. Varje år gör föreningen en resa. År 1996 gick resan till Siljansbygden och 1997 till Järvsö.

Underhåll av våra gamla byggnader,

som målning och kittning av fönster, har utförts av en ALU-anställd person. Några medlemmar har anlagt två grillar vid torpet Lövhagen.

Föreningen har varit värd för ett kretsmöte för närliggande föreningar som hölls i Lövhagen i april 1997.

Medlemsantalet år 1996 var 131 och 1997 var det 133.

Vera Westerlund
sekreterare

Lövö hembygdsförening

1996

Lövö Hembygdsförening firar alltid Valborgsmässoafton på en mycket vacker plats i Drottningholms slottspark. En stor, väl uppbyggd rishög är klar att tändas när skymningen faller. Kyrkokören står redo. Mot väster höjer sig Götiska tornets mäktiga tegelfasad mot aftonhimlen och parkens lindar speglar sig i svandammarna. Så tänds brasan, lågorna slår upp, kören stämmer i med Vintern ra' och våren hälsas välkommen av dagens vårtalare. Kören sjunger härliga vårsånger, folk njuter, träffar gamla bekanta, ungarna leker. Brasan falnar och till sist utbringas ett fyrfaldigt leve för både vår granne Kungen och för Våren och vi sjunger alla nationalsången. Då sätter fyrverkeriet igång från den lilla holmen i svandammen.

1997

Redan under tidigt 80-tal utstakades en vandringsled runt Lovö. Den är ca 18 km lång och Härje Bäärnman och Per Borgström, två eldsjälar i föreningen, har haft ett drygt arbete med att märka upp och röja. De båda har sett till att leden passerar de flesta av Lovös fornlämningar, utsiktsplatser och gårdar. Kartan över "Fornstigen" är nyligen reviderad och nytryckt. Men Fornstigen sköter sig inte själv. Under 97 har arbetsgrupper varit ute och röjt bort sly och ungräd vid de gamla gravarna, rensat upp längs stigarna och märkt nytt där så behövs. Nya broar har ersatt gamla och trasiga. Nya informationstavlor har satts upp.

Kylli Johannisson
sekreterare

Läbyvads hembygdsförening

Läbyvads hembygdsförening firade femtioårsjubileum 1996. Firandet inleddes i samband med årsmötet den 16 mars. Förutom förhandlingarna utgjordes programmet denna festkväll av en jubileumskrönika över föreningens 50-åriga tillvaro framförd av ordförande Kerstin Eriksson, en festsupé, visning av Olle Anderssons filmer från bygden samt prostens Tore Littmarcks stämningsfulla kåseri med sång och musik kring temat Roslagen i mitt hjärta.

Vårens ankomst firades på valborgsmässoaftonen med stor majbrasa, fyrverkeri och varm korv i Sören Anderssons hage.

Föreningens femtioårsjubileum kulminerade i samband med firandet av Hembygdens dag, traditionsenligt förlagt till Kristi Himmelfärdsdag. Efter gudstjänsten i Läby kyrka följde samkväm i hembygdsgården med jubileumslunch. I programmet medverkade Cajsa Ekstav, Sonia Sahlström och Robert Larsson med folkmusik samt Christer Öhman som kåserade om Gustav Vasas bravader i Läbyvad.

Det traditionsenliga midsommaraftonfirandet ägde rum på hembygdsgården på midsommaraftonen och efter klädning och resning av midsommarstången var det dags för åktur i lövade skrinor, ringlekar, servering, pilkastning och lotterier.

Kulturkommittén arrangerade en utflykt till Örbyhus slott lördagen den 7 september.

Programmet inleddes med en guidad visning av slottet och dess samlingar och därefter följde en konsert med Uppsala Domkyrkas gosskör i det nyrenoverade orangeriet.

Jubileumsåret avslutades med Luciafest i hembygdsgården den 6 december.

1997

Hembygdsföreningen arrangerade årets julfest den 18 januari i hembygdsgården. Föreningens årsmöte ägde rum i hem-

bygdsgården den 22 mars. Efter årsmötesförhandlingarna tog samkvämet vid. Olle Andersson visade och berättade med inlevelse till en av sina mycket finstämda filmer med djur- och naturscener från bygden. Festkommittén hade dukat upp en fin buffé och kvällen avrundades med allsång.

Sju kvinnliga föreningsmedlemmar deltog fem gånger under våren i en sömnadscirkel i hembygdsgården. Verksamheten var inriktad på sömnad av linnesärkar till folkdräkter under ledning av Elisabeth Liby.

På valborgsmässoaftonen hade många samlats i Sören Anderssons hage för att i den vackra kvällen fira vårens ankomst med stor majbrasa, vårsånger och fyrverkeri.

Hembygdens dag firades den 8 maj med gudstjänst i kyrkan i vilken kör och spelmän medverkade. Därefter serverades kaffe och smörgås i hembygdsgården. Programmet avslutades med att f.d. riksarkivarien Sven Lundkvist höll ett inressant föredrag om verksamheten vid Vänge-Gustafsberg och porslins-tillverkningen i Kvarnberg.

Midsommaraftonen firades traditionsenligt på hembygdsgården.

Den 5 september följdes föredraget om porslinsfabriken i Vänge upp med en utflykt till Kvarnberg. 26 deltagare hade samlats för att se platsen och höra Sven Lundkvist berätta om människorna och arbetet här under 1700-talets andra hälft.

Intresset var stort och alla deltagare var mycket nöjda med kvällen.

En ny aktivitet för året var Kulturdagen den 15 november på eftermiddagen. Programmet var upplagt som ett café med servering, utställning av slöjd och hantverk, försäljning, praktiska demonstrationer samt dragspelsmusik.

Årets sista aktivitet var luciafesten i hembygdsgården den 12 december.

Liksom tidigare år har Arne Mattsson, Sigvard Eriksson och Olle Andersson lagt ner ett stort arbete på vård och tillsyn av hembygdsgården och den stora tomten.

Elisabeth Liby
sekreterare

Norra Järva hembygdsförening

Verksamhetsåret 1997 har varit ett år med stor inriktning bl.a. på att med Ytterstadssatsningens i Akalla hjälp kunna påbörja arbetet med bygdemuseet. Vi har genom hembygdsförbundets försorg fått hjälp av 2 st mycket kunniga ALU-anställda, Annika Stjernberg och Henrik Persson, som gjort ett jättearbete med att arkivera våra föremål. Tyvärr fick vi inte behålla dem så länge att vi kunde slutföra det hela, men vi kommer att så småningom bilda en arkivgrupp som fortsätter detta arbete.

Vi har också under året, med hjälp av

Ytterstadssatsningen i Husby och sponsorer, kunnat färdigställa vår Jubileumsbok och Hembygdsbok. Den blev klar till Julmarknaden och har blivit en försäljningssuccé.

Mellangården i Akalla by, som varit öppen samtliga söndagar under hela året, har gästats av mer än 2.000 personer från när och fjärran. Vi märker att andra tungomål än svenska språket hörs mer och mer. Och våra gäster är mycket vetgiriga och intresserade, vilket är inspirerande för den som sitter stugvärd.

Skriften Järvabygd utkom med fyra nummer under året.

Föreningen har fem runstensfaddrar som skött om sina respektive runstenar på bästa sätt.

Styrelsen

Norrsunda fornminnes- och hembygdsförening

Verksamhetsberättelse 1996

Det blev Säbystugans iordningställande för "hela slanten" det här året. Många har jobbat men särskilt måste få nämnas Börjes och Runes jätteinsatser samt Henrys trappbygge för murbruks- och tegelbärning upp till skorstenarna och hans fraktande med traktor, bil och släp var otroligt värdefullt. När plötsligt Magnus blev medlem blev hans introduktion att riva en gammal bakugn och köra

hem tegel till de två bakugnar som står färdiga i Säbystugan.

Någon sa att vi har hämtat lämpligt tegel från sju socknar. Sture har rödfärgat alla hembygdsgårdens byggnader, delvis med den rödfärg som kokades på hembygdsdagen, dessutom har han huggit ved, städat, dragit ur spik i allt virke som använts till formen vid brobygget och ur två golv som vi tagit reda på från bygdegårdens rivning m.m. Detta virke skall vi också använda. Banverket skaffade oss slipers av vilket Börje och Rune byggde en trappa från övre gårdsplanen ner till Säbystugsplanen. Sune, vår sista ALU-are och Rune byggde en trappa av gatsten som leder rakt på entréerna till Säbystugan. Förutom ovannämnda hjälpredor vill vi också nämna Lennart Uddén och Hillar Ugand. Murning och rappning av väggarna blev godkända som ALU-projekt och Tommy Andersson utförde bakugnsmurningen och rappningen. Under en månad hade vi en kvinnlig ALU-murare.

Ingenting gör sej dock självt och åtskilliga timmar har gått åt till sammanträden och möten med Banverket, Brytarna, Arbetsförmedlingen och Sigtuna kommun.

Om ord, goda råd och rekommendationer var verkligt byggmaterial hade vi kunnat uppföra ett slott. Vi möttes också av ett välvilligt Vägverk genom Stig Elnerud när vi framförde önskemål om en gångväg (läs genväg) från vägen

till Vrån. Vi har mötts av mycken förståelse och hjälpsamhet av samtliga uppräknade instanser, men Arbetsförmedlingens arbetsmetoder har varit mycket tungrodda.

När plötsligt vårt skolmuseum stod på bar backe när bygdegården skulle rivas löste Banbrytarna vårt dilemma på ett alldeles utmärkt sätt.

Vi har också genomfört vårt planerade program under 1996 med årsmötet den 23 mars, som blev mycket välbesökt. Gökottan den 19 maj på Järnberget tillsammans med Husby Hembygdsförening blev ett mycket uppskattat inslag med stor trivsel och många besökare. På Blomstervandringen kom några få men intresserade besökare och hembygdsgdagen blev som så många gånger förr välbesökt och trivsam.

Den 11 juni ställde vi upp för gymnasielärarna vid kunskapens hus för årsavslutning och guidade ett 50-tal lärare på Skoby gravfält.

Gunnar Andersson
ordförande

Olands hembygdsgille

Vid det traditionsenliga julgillet i Gamla Klockargården i Alunda underhöll Olands Felare med folkmusik. Ulla Staftring läste en julberättelse.

På Gammel Gränome hölls äggsexa

varvid Åke Larsson berättade och visade bilder från studiecirkeln "Kulturmiljövård i skogen". Cirkeln har framställt en broschyr om Gammel Gränome som utflyktsmål och sevärdhet. Kroghattarna underhöll med musik på nyckelharpa.

1996 års midsommarfirande på Gammel Gränome följde traditionerna. Konstutställare var Jimmy Andersson, Fresta, Alunda. Under hela sommaren har Gammel Gränome visats på söndagarna. Dessutom har det förekommit kaffeservering. Vandrarhemmet vid Gränome fick en tillbyggnad med sex nya bäddar i två rum, vilka stod färdiga till sommaren 1996.

Arkivmaterial efter den nu rivna Söderby kvarn och såg i Alunda har omhändertagits och deponerats på Landsarkivet i Uppsala. Skriften Olandsbygden 1996–1997 blev färdig lagom till midsommarfesten. Det blev ett innehållsrikt nummer som täckte alla de fem socknarna i Oland. Carin Ax teckning av Gammel Gränome prydde omslaget.

Oland visar, 2–3 augusti 1996, blev välbesökt. Olands Hembygdsgille deltog med en utställning av gamla verktyg och föremål.

Vid årsmötet i november 1996 höll prostens Lars Ridderstedt ett livfullt föredrag om fröken Anna Cederström på Kungshamn. Gränome har för övrigt ett Cederström-rum med tavlor av Anna Cederströms farbror Gustaf Cederström.

Vid 1997 års julgille i Gamla klockargården i Alunda underhöll som vanligt Olands Felare och Stig Mårtensson läste en berättelse om gammalt torparliv. Den 15 januari tillträdde Ragnhild Morén som vandrarhemsvärd på Gammel Gränome.

Vid äggsexan på Gränome berättade Stig Karlsson om en resa till Island.

Midsommarfesten på Gammel Gränome samlade rekordmånga besökare, 1.600 personer firade midsommar enligt gammal god och uppskattad tradition. Kristina Jansson visade sin konst. Under sommaren började en inventering av föremålen i Gamla klockargården i Alunda i Sesamprojektets regi.

Vid höstens årsmöte höll Stig Mårtensson föredrag om ortnamn i Oland.

Studiecirkeln har under året ägnat sig åt temat trädgårdar. Örtagårdsmästare Gunnar Petersson har bidragit med en ambitiös trädgårdsplan för Gammel Gränome.

Olands hembygds-gille har låtit bygga nytt pumphus för att bättre förse Gammel Gränome med vatten.

Gunnel Furuland

Rasbo hembygds-gille

Föreningens verksamhet har i huvudsak varit förlagd till Gåvsta Gammelgård. Cirka 1.500 personer besöker Gammel-

gården varje år som t.ex skolklasser, olika föreningar och privatpersoner för sammankomster och fester.

1996

Årsmötet hölls den 12 maj med 40-tal medlemmar. Rasbo spelmanslag underhöll med musik.

Den 17 maj gjordes en byvandring i Lejsta by med omnejd samt ett besök hos konstnärinnan Anna-Karin Boode. Den 21 maj besökte lärare och elever från Gåvsta skola vår Gammelgård och upplevde en gammaldags skoldag. Nationaldagen den 6:e juni firades i Gammelgårderna av 350 elever och lärare från Gåvsta skola med att hissa flaggan och äta tårta. På kvällen firade ortsbefolkningen Nationaldagen med folkmusik, folkdans och körsång. På midsommarafton kläddes midsommarstången i Gammelgårderna med blommor och grönt. Rasbo spelmanslag spelade till dansen.

Den 18 juli samlades ca 25 medlemmar, vuxna och barn, med liar och krattor för att göra fint utomhus vid Gammelgårderna. Vårdinnorna bjöd på kaffe. Söndagen 11 augusti firades den traditionella hembygdsdagen i Gammelgårderna. Dagen började med friluftsgudstjänst och kyrkkaffe. Hemkonsulent Gunilla Nelander berättade om uppländsk mat från boken *Uppländsk undfägnad*. Provmakning av ärtpannkaka med sylt. Rasbo spelmanslag och danslag underhöll. Utställning av några hantverkare från bygden fanns.

För barnen ordnades kämpalekar. Kaffeservering.

1997

Den 9 mars 1997 hölls ett Vintermöte då antikvarie Karin Mannberg-Wretin berättade och visade bilder från sin bok om gamla byggnadsstilar i Uppland. En amatörfilm om Rasbo under åren 1944–46 visades av Göran Einarsson. Hedersnål och diplom delades ut till Kurt Jansson och Martin Ehrengren för troget och hängivet arbete i Hembygds-gillet.

Den 25 maj hölls Årsstämman med cirka 35 medlemmar. Nationaldagen den 6:e juni firades av ordsbefolkningen i Gammelgården där spelmän, dansare och körsångare underhöll. Midsommaraftonen firades på traditionellt sätt. Den 17 juli samlades ett 25-tal medlemmar, vuxna och barn, med liar och krattor för att göra fint utomhus vid Gammelgården. Vårdar och värdinnor bjöd på kaffe.

Den 8 och 9 augusti var det premiär för teatergruppen med bygdespelet "Vården till eget minne", skrivet av Karin Ahlinder. Spelet uppfördes vid Gammelgården och 600 biljetter såldes. Det blev en succé. Många medlemmar engagerades genom att sy dräkter, sätta upp läktare, kaffeservering. Även spel-manslaget och folkdansare medverkade.

Söndagen den 10 augusti firades Hembygdsdagen. Friluftsgudtjänst och

kyrkkaffe inledde dagen. Ordförande Arne Forsberg hälsade alla välkomna och spelmanslaget underhöll med folk-musik. Lennart Ehrengren, kassör och sammankallande i kommittén för boken Rasboglimten, gjorde en presentation av nytugivna Rasboglimten och dess bidragsskrivare. Rasbo Spelmanslag och folkdanslag underhöll. Utställare från orten visade sina alster.

Upplandsmuseet har vid två tillfällen besökt Gammelgården och Hembygds-gillet, för att ge råd och vägledning hur man underhåller och bevarar byggnader och föremål. Även hur man arkiverar och märker gamla föremål. Ett besök på Upplandsmuseets Faktarum gjordes i november av 17 intresserade medlem-mar. Vi tittade på arkivmaterial från vår hembygd som t.ex. fornlämnings-registret, byggnadsinventering, tidnings-urklipp och foton m.m.

Eva Ohlsson

Roslagens fornminnes- och hembygdsförening

Fornminnesföreningen fullföljer seden att fira Svenska flaggans dag – vår national-dag i Norrtälje. Man börjar med klämtning i Rådhusets klocka, den som staden "lånade" av Rådmansö församling på 1700-talet och som man 1776 lovade att snarast återlämna. Programmet i Musei-

*Vad hände i detta hus?
Lennart Jansson berättar
om Nordströmska fastig-
heten i Norrtälje för års-
kurs 3. I bakgrunden syns
de skyltar som Kultur-
förvaltningen och Forn-
minnesföreningen sätter
upp på hus i Norrtälje.
Foto: Anders Sjöberg*

parken omfattar högtidstal och musik av Norrtälje Kammarkör och Norrtälje Musikkår.

I samverkan med Kulturförvaltningen har föreningen utformat skyltar på hus och drygt 20 st har hittills satts upp. Ett hus som försetts med skylt är idrottsmagasinet, byggt 1914. I det fanns stadens första teater och biograf och inredningen kom från Strindbergs teater i Stockholm, som då lades ned. Tyvärr är denna inredning helt borta.

Varje vår vandrar Lennart Jansson runt med elever från årskurs 3 och berättar om staden. Eleverna får sedan skriva en uppsats om vandringen eller utföra teckningar på temat "detta hände i Norrtälje".

Som ett program i anslutning till projektet Tidernas kyrka visade föreningen 1997 silvret i Norrtälje kyrka och 1998 kyrkobyggnaden och kyrkogården.

En gång varje sommar bjuder föreningen in till ett kulturprogram på Penningby slott. Lördagen den 11 juli 1998 framförde hovsångaren Erik Saedén ett Taube-program, aldrig har salen varit så fullsatt.

Målarmästaren Fridolf Sjöblom, 1862–1942, var född och uppväxt i Norröra, dagens Saltkråkan, och verkade senare som målarmästare i Norrtälje. Han var dessutom en idog versskrivare. Föreningen har i ett enkelt häfte samlat ett urval av hans dikter.

På Stadsbiblioteket har föreningen

medverkat vid "nostalgikvällar", då gamla Norrtälje-bilder visats och "de som var med" berättat.

Lennart Jansson

S:t Bartholomei Gille

Årsmötet 1996 där Rolf Johansson talade om "Hembygdsrörelsen en rörelse i tiden", var välbesökt. Trefaldighetsfirandet 1 juni samlade också mycket folk. Talare var riksdagens förre talman Ingegerd Troedsson, Hacksta, som gav en historisk bakgrund kring seden med källdrickning, samt talade om sina

anmödrar. "Lär vi känna våra rötter, känner vi också en större trygghet och säkerhet som gör det lättare för oss att ta till oss det nya, det okända", sade hon bl.a.

Nytt för året var valborgsmässofirandet 30 april som samlade 25 personer. Svenska lanthönsklubben ordnade en fjäderfäträff i församlingshemmet och visade hembygdsgården. Sommarutflykten gick till Ulva kvarn och hantverkscentrum, Gamla Uppsala och Disagården. En trevlig resa i vackert väder men med ganska få deltagare.

Vid hembygdsgården träffas vi också för att arbeta och för trevlig gemenskap. Det finns alltid arbete som väntar, gräsklippning, underhåll av inventarier och

Anita Johanssons får betar vid hembygdsgården.

byggnader m.m. Anita Johansson som har får vid gården har något att göra varje dag.

Vid årsmötet 1997 talade naturskyddsföreningens ordf Berthold Beste om betydelsen av att bevara gamla kulturväxter, träd, buskar och minnesmärken. Valborg firades med brasa vid hembygdsgården. Då det var 100 år sedan statarsonen Jan Fridegård föddes i Hjulsta, Enköpingsnäs, höll ordföranden ett kåseri om honom. Hans väg från statarson till författare var kantad av många svårigheter men han gav aldrig upp sina litterära intressen. Han besökte flera gånger Svinnegarns källa vid trefaldighet och lyssnade bl.a. 1924 till ärkebiskop Nathan Söderblom som gjorde ett starkt intryck på den unge Fridegård. 29 år senare var Fridegård själv kallad till Svinnegarns källa som talare, nu som berömd författare.

Vid årets trefaldighetsfirande talade professor Bengt Ingmar Kilström, Strängnäs, om tiden då Sverige kristnades. Svenska lanthönsklubben ordnade en fjäderfädag vid hembygdsgården i maj. Sommarutflykten gick till Linnés Hammarby och Linnéträdgården. En höjdpunkt var Gillets 10-årsjubileum som firades med mat som var vanlig förr, pepparrotsskött och plummonkompott. Ivar Karlsson och Jan Södergran underhöll med dragspel och sång.

Valter Petersson

Sigtuna stads hembygdsförening

Vår verksamhet skiljer sig från gängse hembygdsföreningars på så sätt att Sigtuna museum naturligtvis tar hand om de flesta uppgifter, som föreningarna annars brukar stå för, bevarande av miljöer, hus och föremål t.ex. Vi har ett gott samarbete med museet och har ofta museichef Sten Tesch och antikvarie Elisabeth Claeson som föreläsare. De gläder oss med att berätta om nya fynd och teorier vid varje årsmöte. Staden har ju haft möjlighet att få gräva och utforska en mängd platser under de senaste tio åren. Vi tror nog också att föreningen är av viss betydelse för museet.

En stor uppgift för oss är att hålla helgtraditioner levande i Sigtuna stad. På Valborg sker firandet nere vid Mälarens strand, med brasa på en flotte, vårtal, körsång och fyrverkeri. Nationaldagen tågar vi från torget till museets trädgård, anförda av Sigtuna Messingssextett. På denna plats, där kanske stadens historia började under 970–80-talen, firar vi sedan vårt land.

Vår majstång reses på Borgmästarängen och dansen där samlar stora skaror besökare från när och fjärran.

Höst och vår inbjuder vi till månatliga brasaftnar i vår Sockenstuga. Liksom tidigare har vi under 1996–1997 haft många intressanta föreläsare. För att bara nämna några namn, överhovpredikant Carl Henrik Martling, trädgårdsarkitekt

*Majstång och kransar
bärs längs Stora
Gatan på väg till
Borgmästarängen.
Foto: Lars Hedblom.*

Ulla von Krusenstierna, dominikanersyster Catharina Broomé och fil.dr Monica Hedlund. Uppskattat är också när gamla sigtunabor berättar om när seklet var ungt.

1996 gick vår årliga utflykt till Norberg med tema järnets historia och 1997 fick Strömsholm med omgivningarna besök.

Under 1996 gav vi ut en språkligt något bearbetad upplaga av Martinus Laurentii Aschaneus: "Beskrivning om Sigtuna" utgiven 1612. Aschaneus föddes i Aske, Håtuna socken (mitt emot Sigtuna) 1575. Han blev Sveriges förste Riksantikvarius 1630. Det är fascinerande

att följa hans vandringar i ett svunnet Sigtuna. Han skriver bl.a. om "Östra bron", som hölls i stånd fram till Erik XIV tid. Då först ödelades den och blev färjestad." Och tänk – nu i juni 1998 invigdes en ny, efterlängtat östra bro i staden.

Vi driver också fadderverksamhet för stadens tolv runstenar, och bidrar med pengar till lagning och skyltning av dessa.

Vår hemvist, en gammal sockenfattigstuga, kräver ständigt arbete och underhåll, men är också en god inkomstkälla. Den är mycket efterfrågad och uppskattad till uthyrning.

Föreningen seglar i medvind, stabil styrelse, god ekonomi och nöjda medlemmar gör framtiden ljus.

Barbro Fryklund
ordförande

Simtuna hembygdsförening

Simtuna hembygdsförening bedriver en livlig verksamhet året om. Så gott som varje månad från årsmötet i mars till och med höstmarknaden i november anordnar föreningen tillställningar av allehanda slag, främst i det anrika tingshuset i Karleby.

Dessa tillställningar har spelat över ett rikt register såsom kåserier om Ett bondbröllop från 1700-talet med tillhörande ceremonier och regler samt barndop med mera. Vidare har vi tagit del av diabilder och förevisning av kvardröjande perenners utbredning vid gamla torp och grunder. En anbyttardag har anordnats i samarbete med Enköpings släktforskarförening. Musikunderhållning har förekommit ett flertal gånger.

Föreningen har även bjudit allmänheten med på utflykter och resor till närliggande orter för att bese fornstigar, gravfält samt fornborgar och andra fornnordiska platser. Kyrkor, hembygdsgårdar, gårdsmuseer och besök hos andra hembygdsföreningar har ingått i programmet förutom de sedvan-

liga kyrkstigsvandringarna. En mycket uppskattad utställning av gamla foton, en hel del med John Alinder bakom kameran, från Fjärdhundrabygden visades i Karleby tingshus. Dessutom har föreningen anordnat höstmarknader med inbjudna konsthantverkare och slöjdare från bygden. Tillställningarna har överlag varit välbesökta och uppskattade.

Föreningen har för närvarande drygt 70 medlemmar i varierande åldrar, men har, även liksom många övriga föreningar, en önskan om nya yngre medlemmar. Vi arbetar förtrutet vidare bland annat med ett lanthandelsmuseum.

Eva Johansson
ordförande

Skogs-Tibble fornminnes- och hembygdsförening

Årsmötet 1996 gick av stapeln den 10 mars i Sockenstugan. Efter sedvanliga årsmötesförhandlingar och kaffepaus berättade Göran Ulväng om hembygdsåret 1996 och Nils Holgersson-projektet. Nationaldagen firades som vanligt med att besökarna tågade till kyrkan med ett spelmanslag i spetsen. Efter en kortare gudstjänst följde samkväm i Sockenstugan.

Under fyra söndagar i juli då museet hölls öppet har följande teman varit: "Snickeriverktyg förr och nu", "Jord-

brukshistoria och redskap" och "Ortnamn i Skogs-Tibblebygden". Under sommaren startade Ewonne Ekmyr en utgrävning vid Skillsta.

Skogs-Tibbledagen firades den 18 augusti under traditionella former. Den inleddes i kyrkan med "Musik i sommarkyrka" med Järby spelmanlag. Därefter startade kaffeservering, loppmarknad, boll- och stövelkastning samt försäljning av lotter, karamellstrutar och korv. En konstutställning öppnades med alster från barn ifrån bygden som haft en målarskola under sommaren under ledning av Annika Sundström. Efter att firandet pågått en stund höll författaren Vivi Edström ett föredrag om Nils Holgersson i Uppland.

Nydragning och inkoppling av el i museet blev äntligen klar under året. Museet har som vanligt besökts av flera pensionärsgupper och ungdomsgupper.

Den 9 mars hölls årsmötet för 1997. Efter årsmötesförhandlingarna berättade Annelie Söderberg om Folk rörelsearkivets verksamhet.

Söndagen den 20 april gjordes en utflykt till Gamla Bion i Örsundsbro där filmen "MUNKBROGREVEN" visades. I pausen på filmen besöktes Snickerimuseet i samma byggnad. Ett stort antal personer deltog i utflykten som var mycket uppskattad.

Ett runstensfragment har hittats vid klockstapeln av Åke Hellström. Det finns numera att beskåda i museet.

Nationaldagsfirandet gick av stapeln i traditionella former. Under söndagarna i juli då museet hölls öppet med olika aktiviteter och kaffeservering vid Bagarstugan har följande teman varit: "Skogs-Tibble skolas historia", "Skogs-Tibble kyrkas historia" samt "Skogs-Tibbles fornminnen". I samband med sista söndagen visade Ewonne Ekmyr utgrävningen vid Skillstaborg.

En utflykt gjordes den 5 oktober till "Centrum för Byggnadsvård" i Gysinge. Under året har löpande underhåll gjorts på museet och bagarstugan.

Christer Claesson

Sockenstugans Vänner i Funbo

Årsmötet 1996 hölls söndagen 10 mars. Mötet inleddes med att de ca 50 deltagarna serverades kalvdans med jordgubbs sylt samt kaffe i Sockenstugan. Innan förhandlingarna inleddes höll fil.dr Ing-Marie Munktell ett inspirerande föredrag om "Guldgossen" – en historia om hur en av Sveriges största guldschattnar hittades. Årsmötesförhandlingarna avslutades med avtackning av vår ordförande under många år Erik Engström. Han har genom sina insatser varit en ovärderlig hjälp för föreningen.

Den 18 maj, en kall men solig, förmiddag gick vårvandringen av stapeln. Under ledning av Erik Eriksson vandrade

vi omkring i trakterna kring Bröte, Sälknä och Skogsängen. Ca 20 medlemmar deltog. Den 15 september hade vi i anslutning till hembygdsföreningarnas tema för året "Hela Sverige Täljer" anordnat en Täljardag vid Sockenstugan. Där visade erfarna täljare sina alster och besökarna hade tillfälle att själva prova på att tälja.

För att fira jubileumsåret ordnades en subventionerad bussresa till Historiska Museet den 5 oktober. Där möttes vi av fil.dr Ing-Marie Munktell, informationsansvarig på museet. Hon guidade oss runt på utställningarna i Guldrummet som vi tidigare hört talas om vid hennes föredrag på årsmötet. Efter en god lunch fortsatte guidningen med den Norrbottenutställning som hölls på museet denna vecka. 35 personer deltog i denna resa.

Ordförande, Bert Jansson har deltagit i ett projekt anordnat av Vuxenskolan i Almunge. I deras regi har en skrift om sevärdheter längs väg 282 tagits fram.

Medlemsantalet under året var 172 personer.

Årsmötet 1997 hölls söndagen 16 mars. Mötet inleddes med att de ca 50 deltagarna serverades den numera traditionella rätten kalvdans med jordgubbssylt samt kaffe. Dagens föredragshållare, Lars-Erik Larsson, kåserade kring ämnet "Gångna tider".

Årets aktiviteter började med "Kyrkobyggnadernas dag" den 26 april. Ett 100-tal besökare visades runt i Sockenstugan, museet, kyrkan och klock-

stapeln. En solig lördagförmiddag 24 maj, samlades vi hos Tage och Christina Bergman i Viby. Det var dags för årets vårvandring. Efter att ha installerat 35-talet deltagare på ett vagnsflak körde Stefan Bergman oss runt på Vibys ägor. Tage Bergman stod för sakkunnig presentation av de fornyfynd i form av olika typer av gravar som finns på området.

I hållande regn återvände vi till Viby där vi bjöds på kaffe och smörgås. Vandringen fortsatte därefter i Åkerbyskogarna där Rune Eriksson visade oss runt och berättade om bl.a. "Lottas stuga".

Lördagen 30 augusti körde Karl-Gunnar Krantz oss, en full busslast, till Härjarö för vidare transport till Björkö och Birka. Efter guidning på ön av en guide som satte en mycket rolig och personlig prägel på rundvandringen satte vi oss i solen och njöt av medhavd matsäck. Vädrets makter var med oss även denna dag och efter en härlig båtresor styrde vi kosan hemåt framåt kvällen.

En inventering av alla föremål i museum och sockenstuga pågår. Hittills är det Eva Hjalmarsson, Bert Jansson och Erik Engström som stått för detta omfattande arbete som fortsätter under 1998. Liksom tidigare år har museet hållits öppet lördageftermiddagar från 28 juni t.o.m. 9 augusti.

Bert Jansson
ordförande

Agneta Hellman
sekreterare

Storvreta Kultur & Hembygdsförening

Verksamheten spänner över såväl kultur av i dag som hembygd i går med forskning och dokumentation över svunna företeelser.

En god inledning på året var ett besök på Konstmuseet för att se Helen Chadwicks fotoutställning "dansande klänningar" samt ett författarbesök av Johanna Nilsson med högläsning ur boken "Hon går genom tavlan, ut ur bilden" samt smakprov ur senaste romanen och god dialog med en spänt lyssnande och frågvis publik.

Hembygdsgruppen fortsatte sitt arbete med insamling och sammanställning

av material till föreningens andra årsbok "Storvetabygden 1996". Resultatet blev en nittiosjuidig skrift innehållande 22 artiklar.

Under våren arrangeras numera sedvanlig konstutställning – Vårsalong i Storvreta bibliotek. Alster av bygdens konstnärer visas under några veckor, en uppmärksammad begivenhet. Våren bjuder på flera traditioner. På Valborgsmässoafton framför Storvretakören Tonicum tillsammans med Lionskören vårsång vid valborgskasen invid badplatsen i Storvreta. Den 1 maj ger Tonicum prov på våryra och sång från "Pettersons trappa" i centrum, numera Pizzeria Vreten – en återupptagen tradition från tidigare körverksamhet i bygden.

Den numera rivna ladugårdslängan som tillhört den Grandinska fastigheten i Storvreta, belyser ett stycke historia som intresserat Kultur- och Hembygdsföreningen. Foto: Holger Fröjmark.

I maj besökte vi Bror Hjorts hus och såg pågående utställning. Första söndagen i juni inbjöd vi till gökotta och utflykt till Valsgårde gravfält.

Bra och uppskattade evenemang bör upprepas. Första lördagen i oktober gör vi med Alf G Lindström som ciceron och guide en "stadsvandring" i Storvreta centrum. Alf återgav under promenaden en del minnen och skrönor från det medeltida samhället och dess svunna bebyggelse.

Sista söndagen i oktober 1996 och i samarbete med Samlarföreningen Nordstjärnan i Uppsala inbjöds allmänheten att få hjälp att bestämma ålder, tillverkare, ursprung m.m. av antika och gamla föremål. Ett tiotal experter bedömde allt från gamla klockor till ikoner. Platsen var Ärentunaskolans matsal.

I Storvreta bibliotekets programrum en onsdag i november -96 presenterade några av författarna i Årsbok 1996 för en förväntansfull publik. Lördagen 23 november firade Storvreta bibliotek 5 årsjubileum med öppet hus och aktiviteter. Elsie Johansson läste och återgav strofer ur sin nyutgivna bok "Glasfåglarna".

Under hösten har också ordnats svamputflykt, besök på Slottsbiografen i Uppsala med information om Laterna Magica och filmvisning.

En grupp ledd av Stefan Edelsvärd har under vintern 1997 bedrivit släktforskning. Förutom lärdom om hur man släktforskar har Stefan och gruppen gjort

flera besök bl.a. på Arkivcentrum och Ortnamnsarkivet i Uppsala.

Hösten 1997 gästade Uppsalaförfattaren Carina Burman Storvreta och återgav valda delar ur romanskildringar vilka bygger på hennes egen forskning. En resa och besök på Folkoperan genomfördes 16 november.

Därutöver har förekommit evenemang som allt ifrån julkonsert i Lycebokyrkan av Storvretakören TONICUM till kvällskurser i släktforskning med Stefan Edelsvärd.

Sven-Olov Mattsson
Sekreterare

Strömma hembygdsförening

Strömma Hembygdsförening, som nu passerat sjuttonde året är fortfarande lika aktiv. Vi har fortfarande bara ca 250 medlemmar, men däribland finns en hel del duktiga personer som ställer upp på de olika aktiviteterna under åren.

Vi har haft "öppet hus" en kväll i veckan, då intresserade personer kommit för att tillverka "saker" som vi sedan kunnat sälja t.ex. på julmarknaden och även vid andra tillfällen. I mars 1996 fick besökarna njuta av Lennart Säfsströms vackra diabilder från skärgården. Valborg firades som vanligt nere på kanaltomten, med kaffe, korb, lotteri och en väldig brasa.

”Strömmadagen” söndagen efter midsommar har blivit en tradition. Värmdö kyrka har många år förlagt sin gudstjänst till Stockstugan just den dagen. Kaffe och hembakat serverades och museet visades för intresserade.

I november fick vi se diabilder samt lyssna till Bertil Lundblads spännande berättelse om ”Södra Sveriges undergång och bärgning”. Södra Sverige var en passagerarbåt som 1895 gick på grundet Franska stenarna i Nämdöfjärden.

I december hade vi vår obligatoriska julmarknad där vi sålde hantverk och hembakat bröd. Flera lotterier, med skänkta vinster från Strömma Handel och Domus gjorde att vi fick in en liten slant. Den slanten behövdes verkligen, då vi under året 1997 byggt ett uthus för att kunna förvara en del stora museiföremål. Vi har också varje år två eller flera arbetsdagar då vi dels jobbar med museet och dels röjer och gör snyggt utanför Stockstugan och på kanaltomten.

På Hembygdsårdarnas dag den 3 augusti 1997 visades museet och vi hade även servering. Julmarknaden blev detta år i november.

Under både 1996 och 1997 har vi haft en hel del aktiviteter tillsammans med Studieförbundet Vuxenskolan på Värmdö. Bl.a. studiecirklar i nätbindning, där man fått lära sig laga gamla nät och även lära sig binda nya. Vi har också haft studiecirklar där vi syr ”värmdödräkten”. En utställning om linhantering har vi med-

verkat i. Den visades under en hel månad i Runda Huset i Gustavsberg och blev väldigt uppskattad.

En utställning om Fågelbro Säteri från före sekelskiftet och fram till slutet av 1980 har varit uppställd i vårt nya uthus under en månad. Två föreläsningar om ”Sista avrättningsplatsen på Värmdö” har vi anordnat.

Till sist, vi ger fortfarande ut vår lilla skrift på 24 sidor som våra medlemmar får två gånger om året.

Britt-Marie Ohlsson

Sydvästra Upplands kulturhistoriska förening

Ett viktigt verksamhetsområde för föreningen är att öka intresset för historia och stödja Enköpings museum genom olika arrangemang. Det sker bland annat genom föredrag och utfärder.

Föredrag 1996

Om grannstaden Sala, främst gruvans historia, berättade Bob Engelbertsson för ett 25-tal åhörare. Eva Lindahl ledde en liten museikväll om dockor i mars. Ett tiotal personer bidrog med egna dockor och berättelser. En liknande kväll anordnades i november, då med en presentation av ”gammalt nytt”, saker som nyligen införlivats i samlingarna. Olle Törnberg, känd enköpingsprofil, berättade

episoder från sin uppväxt i april. Efter som Enköping har återtagit sin plats som trädgårdsstad anknöt Elisabeth Svalin till det och trädgårdshistoria i ett föredrag i september för ca 20 intresserade personer.

Föredrag 1997

Boken *Byggt i Uppland* utkom i slutet av 1996 och dess författare Karin Mannberg Wretin presenterade den i februari. I april hade 65 personer samlats för att höra Allan Rostvik berätta om ortnamnen i Enköpingstrakten. På årsmötet i maj talade Mona von Engeström om stenkonst och hållristningar och Göran Lacksell visade hållristningsmuseet och en nyfunnen ristning. Astronomen Göran Henriksson redovisade sin forskning kring hållristningar, där han menar att ristningarna kan återge en kalender. Hans föredrag i november samlade ett 60-tal åhörare.

Föreningens utfärder

Våren 1996 började med en historisk resa i Hårsbäcksdalen en kylig vårväll. Resan var ett samprojekt med Västmanlands fornminnesförening. Synnerligen uppskattad blev den kombinerade buss- och båtresa föreningen ordnade till Målsåker, Utöhus och Grönsöö. Inte minst uppskattad var de förnämliga guidningarna. Årsmötet hölls i Biskopskulla, där Gösta Gustavsson berättade och visade Bishop Hillmuseet.

Vårutfärden 1997 gick till Birka. Ett

trettiotal medlemmar deltog i en båt-färd, en heldagstur från Enköping. Birka mötte i vackraste vårskrud. Förutom museet och lämningarna fick gruppen tillfälle att se platsen för ett spännande nytt fynd. Vid grävningar i vallen hade man just i dagarna funnit en grav som väckt stor diskussion bland forskarna.

Museet

Ett stående arrangemang är första söndagen i advent. Då dukar Barbro Anderson upp sitt julbord från mitten av 1800-talet. Slöjdare, försäljning av UNICEF-kort och kören Återsken bidrar till julstämningen. Cirka 170 personer besökte den dagen museet 1996 och 1997 och bjöds på glögg av föreningen.

Lönebidragsanställda

Under åren har föreningen haft två lönebidragsanställda, som arbetar på Museet. Av lönekostnaderna och arbetsgivaravgifterna betalas 3% av föreningen.

Övrigt

Representanter för föreningen har deltagit i möten inom projektet Stockholm kulturhuvudstad 1998. Föreningen har hållits informerad om bl.a. kommunens satsning Enköping – Sveriges historia på åtta timmar. Medlemmar ur styrelsen deltog i Runans dag i september 1997.

Bernt Lundh har förvandlat föreningens programblad till en tidning, Ena

kulturbygd. Därigenom har föreningen fått möjlighet att på ett bättre sätt spegla sin och museets verksamhet. Samtidigt presenteras där artiklar med historisk anknytning.

Birgitta Dolfie

Sällskapet Amorina, Stocksunds hembygdsförening

Sällskapet Amorina håller årsmöte i mars månad. År 1996 kunde årsmötet för första gången hållas i Cedergrenska Tornet där docent Elisabet Hidemark, Nordiska museet, berättade under rubriken "Möte med fröknarna Cedergren". Nordiska museet var en av universalarvingarna efter familjen Cedergren.

Föreningen hade under flera år starkt engagerat sig för det cedergrenska området och dess hus. Kommunen hade köpt det 66.000 kvadratmeter stora området 1981. Där fanns en intressant park och flera hus, bl.a. en tornbyggnad, Cedergrenska Tornet. Efter färdigställande och restaurering invigdes Tornet i april 1996. Föreningen har därefter kunnat inbjuda till arrangemang av olika slag i Ridarsalen: Föredrag, jubileumskväll, "PUB Amorina" med många framträdanden och jazzmusik.

Sällskapet Amorina har deltagit med program under det som kallas hembygdens dag, bl.a. visat Stockby gård, Långängens gård och haft en uppföljning av

Street Parade från 50-talet med musik och marsch till Täckas Udden i Långängen. Vi har också engagerat oss i Riksantikvarieämbetets initiativ "Kulturhusens dag" när temat varit lämpligt t.ex. "Parker" 1996 och i några av hembygdsförbundets olika aktiviteter.

Föreningen utnyttjar bibliotekets lokaler för utställningar med föredrag och "berättarhörnor". År 1996 invigdes en ny järnvägsbro över Stocksundet. Under tre veckor fanns då en fin utställning om Roslagsbanan dit många tågentusiaster långt utanför kommunens gränser hade sökt sig.

Varje termin har under 3-4 veckor alla invånare - nuvarande och tidigare - på en viss väg engagerats, t.ex. "Villavägen, vår väg". (1996). Dessa "vägprojekt" omfattar dels en utställning där varje husägare ges möjlighet att presentera sitt hus, byggår, arkitekt, namn på familjer som tidigare bott där m.m. Efter utställningen sammanställs en pärm med foton och fakta om vägen, dess hus och människor. Eftersom det vid varje väg bott eller bor spännande och intressanta människor brukar konstnärer, politiker, arkitekter, författare m.fl. inbjudas för att i samband med utställningen hålla föredrag eller bara berätta minnen från barn- och ungdomstiden. Dessa föredrag och berättarhörnor är oerhört uppskattade och flera hundra personer kommer och lyssnar under en utställningsperiod.

Föreningen har också sökt att med olika initiativ och program intressera nyinflyttade familjer för Stocksunds historia: "Att ha rötter i Stocksund". Detta som ett komplement till den information som kan ges vid besök i vårt arkiv, som vi med så mycket kraft som möjligt försöker fylla på och hålla levande.

Claes-Åke Julander
arkivarie

Söderfors Hembygdsförening

Under 1996 deltog föreningen i Nils Holgersson projektet, med teaterföreställning om Nils Holgerssons underbara resa med lärare och barn från Söderfors skola till en publik på 400 personer. I samband med detta var föreningen värd för nordupplands Hembygdsträff, där sju olika föreningar deltog.

Årets tema för "kulturhusens dag" var parker, där vi deltog med underhållning i den Engelska Parken, trots ihållande regn kom över 300 personer för att bl.a. lyssna på Bomhus-Oktetten från Gävle. På kvällen däremot blev det publiksuccé vid spökkonserten med en fullsatt Ankarsmedja. Historieberättare var Stig Unge från Utbildningsradion med musikledsagning av Niclas Axelsson, Karin Nyman och Lars-Åke Berglund.

Hembygdsgården har under året renoverats utvändigt med statliga medel

under överinseende av Länsstyrelsen. Hela fasaden putsades om, ett pilotprojekt för att ge kunskap om kalkputsade fasader. En komplett handbok har tagits fram av Länsstyrelsen, till hjälp för andra smedstugeägare.

Under 1996 och 1997 har turismen ökat något från 2500–3500 registrerade besökare.

Den traditionella verksamheten under 1996 och 1997 har varit Valborgsmäsofirandet med vårtal av Kyrkoherde Karin Kedvall (1996) och Bo Brodin (1997). Brukets Dag med Mats Pålsson (1996) och Stefan Demert (1997) som artister vid "Musik i försommarkväll" i Söderfors kyrka. Midsommar med majstångsresning, lekar och dans och till jul öppet hus i Hembygdsgården. Samtliga arrangemang har varit mycket välbesökta.

Under 1997 firade vi det Grekiska Templets 200-årsjubileum med jubileumsfyrverkeri, vårtal och vårkase, vid Valborgsmäsofirandet. Jubileet fortsatte vid själva templet på midsommarafton, som är den egentliga jubileumsdagen. Med underhållning, bl.a. tal av nu framlidne professor Olof Isaksson, sång av kyrkökören under ledning av kantor Niclas Axelsson och musik av Söderfors Brukskapell under ledning av Christer Sundbom. Ett vårdträd planterades till templets ära, en blodlönn. Templet som är en kopia av Theseus tempel i Aten byggdes 1797 i trä av Adolf Ulrik Grill med Fredrik Martin Piper som arkitekt, bygg-

Under 1997 firades det Grekiska templets 200-årsjubileum. Templet i engelska parken är en kopia av Theseus tempel i Aten.

des om i sten 1803–1804. Under 1997 ansöktes om byggnadsminnesförklaring.

Föreningen har deltagit i SESAM-projektet vilket har resulterat i att våra föremål har märkts upp och dataregistrerats.

Arbetet med Enkhuset, ett monument över gammal fin social verksamhet, som inköptes 1995 från Erasteel, startades under hösten 1997. Arbetet beräknas vara färdigt, om planerna håller, för invig-

ning under 1999, föreningens femtionde verksamhetsår. Då kommer det att finnas ett änkerum från 1700- och ett från 1800-talet, och tre utställningsrum med våra museiföremål.

Arbetet sker i samarbete med Länsstyrelsen, Upplandsmuseet och SESAM. Arbetet sker ideellt och med tre ALU-anställda. Renoveringen är mycket omfattande och tidsödande.

Men när projektet är klart har för-

eningens verksamhet utvidgats med ännu ett fint visningsobjekt.

Föreningen har aktivt deltagit i Vallonbruksprojektet och är numera även representerade i Vallonbruksstyrelsen.

Föreningens verksamhet i vävstugan blir mer och mer omfattande, vilket ger ett fint bidrag till föreningens ekonomi. Bagarstugan däremot kan utnyttjas bättre.

Ola Sandström

Teda Hembygdsförening

Teda församling i Upplands sydvästra hörn har endast ca 110 invånare. En liten folkmängd för att ha en egen hembygdsförening men sedan april 1996 har vi den och vid utgången av 1997 fanns 79 medlemmar. Många av dem bor utanför Tedas gränser men alla har anknytning till bygden. Ett viktigt mål för föreningens arbete är att stärka gemenskapen mellan medlemmarna genom god samvaro och strävan efter fördjupad kunskap om bygden.

Vi har med något undantag haft arrangemang varje månad under dessa två år. Teman har varit hembygdsdag med utställning, hantverk och friluftsgudstjänst, gammaldags mat, gårds- och byvandringar, botanik och svampexkursioner, studiebesök på företag, föredrag och resor.

Studier och dokumentation av liv och verksamhet i bygden i nutid och äldre tid

har inletts på olika områden. I Teda finns 46 registrerade fornlämningar och samtliga dessa har fotograferats. En kompletterande fornminnesinventering har initierats och några betydelsefulla fornlämningar kommer därigenom att tillföras listan.

En torpinventering pågår och på Strömsta, som är socknens största gård, har samtliga torplämningar utmärkts med skyltar som tillverkats av föreningens medlemmar. En av våra medlemmar har särskilt ägnat sig åt arkivstudier och har väglett andra medlemmar som inlett släktforskning vid biblioteket. Kopior av äldre kartor har anskaffats och vi har gjort studiebesök i Upplandsmuseets faktarum och andra arkiv i Uppsala.

Vid några tillfällen har vi samlat äldre Tedabor till samtal i mindre grupp för att bevara deras hågkomster sin aktiva tid i bygden. En lång intervju med en fiskare i Teda som utförts på 50-talet av dialektforskare har skrivits ut och bildar tillsammans med andra intervjuer underlag för dokumentation av fisket i Oxfjärden under seklets första hälft.

Hembygdsföreningens arbete är inte begränsat till tillbakablickande. Genom studiebesök tar vi del av verksamheter i orten idag. En av våra medlemmar medverkar i botanisk inventering och hennes kunnande hjälper oss att lära känna värdefulla biotoper i socknen. Genom utfärder och personliga kontakter utvecklar vi samarbetet med andra

Bordet står dukat vid ett av Teda hembygdsföreningars många arrangemang.

hembygdsföreningar och hämtar kunskaper utanför vår lilla sockens gränser.

Teda hembygdsförening har av Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund tilldelats Disa Gilles pris 1997. Prissumman är ett värdefullt ekonomiskt stöd och en sporre för oss att arbeta vidare med vår hittills framgångsrika verksamhet.

Styrelsen

Tensta hembygdsförening

Årsmötet 1997 hölls den 9 mars i Klubbis, Skyttorp. Kvällens föreläsare var Gunilla Lindberg som på ett roligt och intressant sätt föreläste om Uppsala på 1930- och 40-talen. De gamla stadgarna från 1921 har reviderats och antogs av årsmötet.

Material från olika föreningar som inlämnats till Tensta Hembygdsförening under åren har nu arkiverats i Folk-

rörelsearkivet. Vidare kan noteras att förningens museiföremål nu finns på data-listor.

Under våren utnämndes Ivar Heljefors till hedersledamot i Tensta Hembygdsförening. Den 8 juni överlämnades Sveriges Hembygdsförbunds diplom och hedersnål. Ivar Heljefors var bl.a. förningens ordförande i drygt 20 år.

Den 14 juni arrangerades en utflykt till Drottningholm, Adelsö och Birka. Traditionsenligt firades midsommar i Klockstapelbacken.

Den 55:e Tenstadagen firades den 10 augusti och årets tema var runstenar. Marit Åhlén från Runverket höll en intressant föreläsning om runor och runstenar i Uppland och då främst i Tensta. Bodils minicirkus gästade också Tenstadagen till alla barns förtjustning. På kvällen framförde Tenstas eget Scendrag den uppskattade föreställningen Reser med tre T. Kvällen avslutades som traditionen bjuder, med fackeldans av Tensta folkdanslag, alla sjöng Du galma, Du fria och näverlurens toner ljöd slutligen från klockstapelns.

Styrelsen

Torstuna Hembygdsförening 1996

1996

Årsmötet hölls den 23 maj då Anna-Lisa Plahn-Skirkgård medverkade.

Som ett inslag i kulturveckan samla-

des cirka 30 personer den 1 juni till byvandring i Kungshusby, Kärvskog och Torstunaby. Vid Torstunadagen den 15 juni deltog hembygdsförening med foto-utställning och filmföreläsning.

Midsommarfesten vid Härledgården, som arrangerades av Nibble, Tibble, Rung och Kålsta rote missgynnades av ett skvalande regn. Friluftsgudstjänsten den 23 juni besöktes av 75 personer, Hembygdsföreningen bjöd då på kyrkkaffe.

Den 30 juni var det dags för sommarens utflykt, vi besökte då Ekeby kvarn, efter kaffeservering och en rundvandring fortsatte vi till Fiby urskog för en promenad i vackert väder.

Missionsförsamlingen höll sin friluftsgudstjänst vid Härled den 7 juli.

I strålände solsken serverades sill och potatis till drygt 100 personer vid hembygdsgården den 21 juli. Den 28 juli uppfördes bygdespelet "När Torstunabor utvandrade till Bishop Hill 1846". Spelmansstämman hölls den 18 augusti.

Den 31 augusti arrangerade Pastoratet sommarkvällsmusik vid Härled under medverkan av Västerfärnebo dragspelsklubb. Den 22 september besöktes Härledgården av Upplands Fornminnesförening och Hembygdsförbund som avslutade sin höstutflykt där. Den 28 september hölls avskedsmiddag för teateramatörerna.

Under sommaren har byggnadskommittén utfört en del reparationer på husen vid Härled, samt röjt undan omkullblåsta

trääd på utsiktsberget. En skadedjurs-sanering har också genomförts.

1997

Årsmötet hölls den 29 maj i Härled. Håkan Wall underhöll om runstenar i vår bygd.

Under kulturveckan den 31 maj anordnades en byvandring vid Kävlingsetorp. Lennart Pettersson fick guida 25 intresserade deltagare i vackert väder. Den 14 juni regnade Torstuna-dagen bort men hembygdsföreningen deltog med nybakade bullar och lotter.

Solsken gjorde att många besökte Härled på midsommarafton den 20 juni. Årets arrangör: Holmsta, Kärvskog, Sista, Djurby, Vallby, Åsby rote.

Friluftsgudstjänst för pastoratet vid Härled den 22 juni.

Årets första utflykt gick till Lillkyrka fornstig den 25 juni där guide visade 18 deltagare runt i härlig natur men tyvärr inte myggfritt. Missionsförsamlingen höll sin friluftsgudstjänst i Härled den 6 juli.

114 deltagare åt sill och potatis när hembygd-föreningen hade sin årliga ute-måltid den 20 juli.

Föreningens andra utflykt gick den 2 augusti till tegelbruksmuseet i Heby, där 26 deltagare fick en guidad visning. Kaffet åtnjöts vid Västerlövsta Hembygdsgård där Ingvar Pettersson underhöll med luffarinnen.

Den 16 augusti var det dags för en välbesökt spelmansstämma vid Härled.

64 personer från Björklinge Hem-

bygdsförening besökte Härled den 29 augusti.

En höstfest anordnades vid Härled den 4 oktober. Det serverades pepparrotskött till 30 deltagare, underhållningen stod Lars Wall för.

Under året har det vidtagits åtgärder för att få bättre vatten i brunnen.

Härledgården har hyrts ut till andra evenemang vid 15 tillfällen under 1997.

Byggnadskommittén har under sommaren: röjt bakom husen, räfsat löv, gått igenom alla tak, fått timmer från allmänningen som sågats upp till taknock-brädor, riktat upp stallsgaveln på soldatladugården och inte att förglömma kittat 310 rutor.

Hembygdsföreningen har under året fått hjälp från Länsmuseet gällande förvaring av gamla föremål.

Hembygdsföreningen har under året bestått av 212 medlemmar.

Ruth Pettersson och Karin Johansson
sekreterare
Lisbeth Thorsell
ordförande

Vaksala hembygdsförening

Vaksala hembygdsförening har stående programpunkter; årsmöte i mars, vårutflykt i maj, hembygdsgård i början av juni, en bussresa i augusti och höstmöte i oktober. Därutöver genomförs olika

studiebesök och fältvandringar i bygden. Ett antal arbetsgrupper arbetar med olika projekt i syfte att dokumentera och bevara det gamla Vaksala.

Verksamhetsåret 1996 gick i Linnés tecken och på årsmötet talade professor Gunnar Eriksson om "Linné och den svenska floran". Med hjälp av diabilder företogs en "vandring" längs Linnéstigen i Vaksala. Vid årsmötet 1997 redovisade arkeolog Per Frölund registrerade fornlämningar längs nya E4-an. Många gamla bo- och gravplatser berörs vid en västlig dragning vilket även blir fallet i händelse av en östlig dragning.

Vårutflykten 1996 gick till Linné Sävja, där Danmarks hembygdsförening tog emot och berättade om Linné och hans verksamhet. Även Nántunalund med gravfält och boplatser besöktes. Som uppföljning av årsmötesföredraget 1997 genomfördes en fältvandring i Brillingeområdet. Där finns skärvstenshögar, kokgropar och gravar från bronsåldern samt många offerstenar med skålgropar.

Hembygdsdagarna genomförs i samarbete med kyrkan och inleds med högmässa. Vaksala spelmanslag medverkar traditionsenligt såväl i kyrkan som vid kyrkkaffet i församlingshemmet. Carin Ax kåserade 1996 om "Krusmynta och hjärtans fröjd" i kombination med musik och sång. Röda tråden var det stora kulturarv som krydd- och läkemedelsväxter utgör. Hembygdsdagen 1997 omfattade främst en guidad tur genom kyrkogår-

dens äldre delar samt en ingående visning av såväl kyrkan som dess mässkrudar och andra gamla och nya inventarier.

Bussutflykten 1996 gick till Östervåla och Mårtsbogården där Östervåla hembygdsförening tog emot och visade runt i de gamla fina husen. Det nyuppförda möbelmuseet presenterar en av ortens specialiteter, det 200-åriga möbelsnickeriet. Vi besökte också Aspnäs märkliga gårdskyrka från 1300-talet belägen vid Tämnarens strand. Följande års utflykt hade Söderfors som mål, där hembygdsföreningen gjorde oss bekant med den gamla bruksmiljön.

Höstmötet i oktober 1996 med föredrag av professor Janken Myrdal om Wolter Ehn och hans forskning rönt helt naturligt stort intresse. Påföljande år berättade Andreas Ehn om en resa till Galapagosöarna med deras säregna flora och fauna.

Föreningen, som bildades 1979, har för närvarande ca 340 medlemmar.

Lennart Hulth
ordförande

Valö-Forsmarks hembygdsförening

Valö-Forsmarks hembygdsförening bildades 1948 och har drygt 300 medlemmar. Föreningens hembygdsgränd ligger vid Vigelsboäng i Valö. Ett stort och vik-

tigt arbete inom föreningen är att skaffa kunskap om, inventera, dokumentera och vårda föreningens samlingar samt att bevara de byggnader som finns vid hembygdsgården.

1996 och 1997 har ägnats mest åt den mangårdsbyggnad från Lund som flyttades till hembygdsgården 1995. Det främsta arbetet har varit att förse huset med fönster. Första delen genomfördes vid en kurs i fönsterrenovering då fönsterkarmarna lagades, målades och sattes på plats. Tyvärr var fönsterbågarna i så dåligt skick att de inte kunde renoveras utan måste nyttillverkas. Detta arbete utfördes av en av medlemmarna. Därefter fick vi möjligheter till en ALU-tjänst vars innehavare tillverkade gångjärn och hörnjärn enligt 1850-talsmodell och därefter monterade dessa samt glasade in och kittade fönstren. Andra arbeten med Lundhuset har, förutom att el har dragits in, varit rödfärgning, tomtplanering samt påbörjan av arbetet i källardelen som skall innehålla toaletter m.m., bl.a. har vatten och avlopp färdigställt.

Men det är inte bara Lundhuset som gäller vid hembygdsgården. Vi har haft ytterligare en ALU-tjänst under perioden, varvid linbastun och gårdssmedjan, båda på ursprungsplats, har fått en genomgång. I smedjan har smipusten lagats och kan nu användas, verktyg som använts och föremål som tillverkats i smedjan har fått en översyn. Kolbox, smidstäd och arbetsbänk har iordningsställt.

Övrigt arbete med husen vid hembygdsgården har varit den ständiga översynen av husen, varvid under de senaste åren en total genomgång av taken beträffande tegel, vindskidor m.m. har genomförts.

När det gäller föremålen har vi genom SESAM-projekt fått vår föremålsförteckning lagd på data, via en ALU-tjänst vid Upplandsmuseet.

De årliga arrangemangen vid hembygdsgården är friluftsgudstjänst någon gång under sommaren, spel- och dansstuga under Östhammars kommuns musikvecka i juli och spelmansstämman som alltid går av stapeln den första söndagen i augusti. En ny tradition har blivit öppet hus i september månad, då vi berättar vad som hänt under det senaste året, har speciella visningar av husen och föremål, fotoutställningar, musik m.m. Vi har nästan alltid tur med vädret och många besökare kommer till hembygdsgården till de olika arrangemangen.

Annat som arrangeras av hembygdsföreningen är studieresor, berättarkvällar och vandringar på olika ställen inom Valö och Forsmark. En alltid förekommande och uppskattad vandring på våren är den vid Vigelsbo gruvor med Tore Blom som guide.

Mirja Korpela
ordförande

Veckholms Pastorats Hembygdsförening

Årsmötet 1996 hölls den 14 april i Gamla Prästgården i Veckholm. Trögds Spelmanslag underhöll enligt traditionen. Efter årsmötesförhandlingarna höll Gösta Gustavsson från Biskopskulla ett intressant och uppskattat föredrag om Bishop Hill i Amerika. Årsmötet avslutades med ärtsoppa och tillbehör.

Valborgsmässoaftonen firades som vanligt på Bose Backe – en f.d. fornborg vid Basta Veckholm. Herberts Stuga för Bygdeinformation öppnades den 25 maj och hade under säsongen maj–augusti 1100 besökare – trots att öppethållandet var endast under lördag och söndag mellan 11.00 och 15.00. Även midsommar firades helt traditionsenligt med dans kring midsommarstången på midsommarafton och fanborg på midsommardagen i Veckholms kyrka med fågelstämman.

Sommarutflykten gick till Biskopskulla där Gösta Gustavsson guidade oss.

Vid vår väderkvarn i Kungs-Husby anordnades en friluftsgudstjänst och lördagen före andra advent en julmarknad.

Verksamhetsår 1997 inleddes med vårt årsmöte den 6 april – åter med Trögds Spelmanslag. Efter årsmötesförhandlingarna ritade och kåserade Hasse E:sson och Bengt Svensson om kyrkorna i våra trakter.

Valborgsmässoafton var vi åter på Bose Backe. Herberts Stuga öppnades

den 17 maj för säsongen och besöktes åter av 1100 personer. Ett golv i stugan byttes ut och en del markarbeten företogs för att leda bort vattnet från stugan och från Prästgården.

En mycket uppskattad konsert hade vi i Veckholms kyrka den 1 juni med två landsbygdsambassadörer, nämligen Anneli Bohman och Märit Hemmingsson. Midsommar firades helt enligt traditionen vid Hembygdsgården och i Veckholms kyrka.

En utställning hade vi i Gamla Prästgården i juli med konst av Monica Holm, Vålhammar, uppstoppade djur och fåglar av Mona Loberg, Svanviken Torsvi och Sidenalster från Vivianne Reite, Skogalund. Vid Kulturhusens Dag den 14 september visade vi en av våra många fornborgar, nämligen fornborgen vid St. Norrhammar i Östersta.

Även under detta år visades vår väderkvarn i Kungs-Husby för många besökare. 1997 hade föreningen 299 medlemmar.

Berthold Beste

Viksta hembygdsförening och Viksta traktormuseum

Årsmötet hölls söndagen den 16 mars 1997 i Viksta bygdegård. Förutom mötesförhandlingarna bjöds kaffe med dopp samt föredrag av Gunilla Nelander från

Hushållningssällskapet. Ämnet var "Uppländsk undfägnad" d.v.s. gamla tiders mat i Uppland.

Annandag pingst begicks den gamla kyrkstigen. Sten och Anders Persson bjöd på skjuts till "Vedtorget" med traktor och kärra. Vid Dalsängs gård hölls en gudstjänst i det fria och Margit och Gösta Persson bjöd på kyrkkaffe.

Vikstadagen inföll i år söndagen den 27 juli. Det var 100 år sedan Viksta-Lasse föddes och detta firades med en utställning med bilder av hans liv. Årets Viksta-Lasse stipendiat var Anders Mattsson, nyckelharpsspelare från Örbyhus. Hembygdsföreningen serverade kyrkkaffe och en lättare lunch.

Årets resa gick till Julita gård i Södermanland den 9 augusti. En mycket uppskattad resa med ca 45 deltagare. Det ingick en guidad tur på stora gården samt fria strövtåg i omgivningarna. Dagen avslutades med middag på Julita värdshus.

Den 21 oktober anordnade hembygdsföreningen "Antikrunda" i bygdegården. Knut Knutsson, känd från TV:s Antikrunda, värderade föremål som besökarna hade tagit med sig. Ett välbesökt och mycket uppskattat evenemang.

Hembygdsföreningen har även i år rustat bland bodarna på Tunet. Invändig panelning och målning av tak och väggar. El har dragits in i båda bodarna. "Spruthuset's" portar har fått ny panel som tillverkats av Stig Jansson och Stig

Furenstam, de har kopierat den gamla panelen i minsta detalj.

Viksta traktormuseum har under året besökts av ca 1000 personer, ett antal större grupper samt elever hör till besökarna. Ett mycket stort antal besökare på Marknadsdagen och Veterantraktordagen.

En del traktorer har under verksamhetsåret förvärvat och även renoverats i egen regi i cirkel ansluten till Studieförbundet Vuxenskolan samt med hjälp av ALU-arbetare. Stiftelsen har åter deltagit på en marknad i Björklinge där bygdens produkter och aktiviteter presenterades. Demonstrationskörning utfördes med traktorer, vilket rönste stor uppskattning. Field Marshall och Farmal Cuod demonstrerades även vid LRF:s kampanj i Uppsala: "Bönder på stan".

Veterantraktordagen den 28 juni blev även detta året en mycket välbesökt tillställning. Ett stort antal traktorer startades och provkördes under dagen till publikens stora glädje. Vissa traktorer framfördes med plog och harv, andra kördes en bit för att visa köregenskaper och låta dess mysiga ljud sprida sig över nejden. Vi hade även samarbete med medlemmar ur Automobilhistoriska klubben (AKH) som visade upp sina kära gamla bilar.

Stiftelsen anordnade även en Veteranbils- och Traktormarknadsdag den 26 april i samarbete med Automobilhistoriska klubben (AKH). Viksta Traktor-

museum var platsen för detta evenemang. Ett mycket stort antal försäljare och besökare gästade marknadsdagen. Det var frivilliga både från orten och AKH som ställde upp och gjorde arrangementet möjligt.

Louise Wennerholm

Villberga hembygdsförening

Under 1996 och 1997 har verksamheten vid Villberga Hembygdsförening varit intensiv. Föreningen har hållit tjugo månadsmöten under dessa två år samt ett antal styrelsemöten. Vid varje månadsmöte har olika föreläsare medverkat,

såsom t.ex. dr. Jervanski om husläkar-systemet, kommunekolog Sara Lindh om intressanta naturområden i trakten, Ragnhild Fritze om möbelmåleri och renovering, Signild Jelgert som visade gamla Grillbybilder, E-P:s chefredaktör Rolf Matthies, om tidningsarbete samt en nybliven sockenbo, Rauf Osterman om livet i Dubai, vilket var hans tidigare hemland. Vid ett månadsmöte gästades hembygdsföreningen av några medlemmar ur Sparrsätra-Breds hembygdsförening, som berättade om verksamheten vid sin förening och om Sparrsätra-Bredbygden.

Varje år har hembygdsföreningen arrangerat sommarresor. År 1996 till Askersund, Kinaparken och Olshammar.

Den nya dragningen av järnvägen genom Grillby har vållat problem vid Hembygdsgården, men är nu i det närmaste klar.

1997 gick färden till Hanebo hembygdsförening i Hälsingland, som ett svarsbesök på året före då Hanebo gjorde ett besök i Grillby. 1997 gjorde föreningen ytterligare en resa, då till "Gamla Gefle" och till Järnvägsmuséet.

Friluftsgudstjänster har hållits i juli månad vid Hembydsgården samt en ute vid domarringen.

Hembygdsföreningen har i samarbete med bygdens övriga föreningar firat nationaldagen under många år. De senaste åren i Biblioteksparken. Högtidstalare har varit f. talmannen Ingegerd Troedsson, 1996 och kyrkoherde Anna-Lisa Plahn Skirgård, 1997.

Midsommarfest, som under många år arrangerats vid Hembydsgården, har dragit mycket folk från hela bygden, cirka 4 á 500 varje år. Det har bjudits på folkdans, ringlekar, fiskdamm, lotterier, tipspromenad för barn m.m. Dessutom har Lions bjudit alla barn på saft och bullar.

Föreningen har också haft en aktivitet vid den restaurerade smedjan. En klen-smed, Erik Wargtand, Löt, visade upp sina färdigheter vid ässjan. Publiken serverades "smesill", skalpotatis och dricka.

I vävstugan har också aktiviteten varit stor. Elva personer väver på tio vävstolar!

Båda åren har Enabygdsarkivet varit flitigt utnyttjat av föreningar, grupper och 573 enskilda besökande personer.

Hösten 1997 drabbades föreningen av

en stor sorg, i det att dess första ordförande Sif Eklund, hastigt och oväntat avled under ett uppdrag i Stockholm.

Föreningen och Enabygdsarkivet har erhållit två "stipendier" om vardera 5.000 kronor, vilket vi är mycket tack-samma för.

Erik Strand
ordförande

Vittinge hembygdsförening

Vittinge Hembygdsförening har under 1996 och 1997 haft ett medlemsantal på knappt 300 personer. Det fasta programmet har genomförts som vanligt och de flesta sammankomster och arrangemang har varit välbesökta. Midsommarfirandet vid hembydsgården är en viktig del av Vittinge- och Morgongåva-traktens traditioner och är alltid mycket välbesökt. Under vinterhalvåret bommar vi igen hembydsgården och arrangerar våra möten i församlingshemmet vid Vittinge kyrka. Styrelsen har även deltagit i olika kurser och möten till vilka man blivit kallad.

Som exempel på föreningens aktiviteter och verksamhetsgrenar nämns här följande:

1996

24 mars

Årsmöte i Vittinge församlingshem.

10 april

Berättarafton då Tore och Mildred Wibäck samtalade om det tidigare Morgongåva och flera av deltagare på mötet bidrog med minnen.

16 maj

Kyrkstigsvandring: Morgonsamling i Knubbo, Morgongåva, för vandring längs den gamla kyrkstigen till hembygdsgården i Gillberga. Där vidtog Vittinge församlings friluftsgudstjänst på hembygdsgården med musik av brassensemble.

1 juni

Trefadlighetsfirande: Mötesdeltagare och folkmusiker tågade till närbelägen källa för att "dricka hälsa". Arne Eriksson talade och Vittingekören sjöng vid källan. Därefter fortsatte mötet och musiken i hembygdssstugan.

4 augusti

Sommarfest med hantverk, försäljning och konstutställning. Bosse och Robert Larsson stod för underhållningen.

20 september

Föreningen arrangerade en fråge- och berättarkväll, som bl.a. riktade sig till yngre eller nytillkomna medlemmar.

20 oktober

Trivselkväll: Efter att mötesdeltagarna avnjutit ärtsoppa talade kommunarkivarie Kent Hansson och gav råd om förvaring och bevarande av gamla handlingar.

9 december

Adventsamkväm då många slöt upp i församlingshemmet för att lyssna till musik.

10 januari

Knutsfest: Ett populärt och välbesökt arrangemang och verksamhetsårets sista aktivitet. I församlingshemmet intog deltagarna middag för att därefter dansa runt granen, den här gången till musik och underhållning av Stefan Lövgren.

En uppskattad resa gick till Nora Hembygds- och Fornminnesförening samt till Östervåla Möbelmuseum.

En del reparations- och målningsarbeten utfördes, bl.a. blev golv och fönster färdigställt på den nya logen, innanfönster till parstugan har tillverkades och det s.k. "konditoriet" har fick ny dörr. En del av arbetena har kunnat genomföras genom hjälp från arbetsförmedlingen (ALU).

1997

16 mars

Årsmötet i Vittinge församlingshem.

25 april

Berättarafton då Harald Agrell berättade om Molnebo, Morgongåva och Axsjö gruvor och tidigare brytningsverksamhet.

8 maj

Kyrkstigsvandring.

24 maj

Trefadlighetsfirande: På sedvanligt vis tågade mötesdeltagare och folkmusiker till närbelägen källa för att "dricka hälsa".

19 juni

Traditionsenligt samlades vuxna och barn på hembygdsgården för att klä mid-sommarstången och föreningen kan glädjande notera ett allt större intresse för att närvara och hjälpa till.

10 augusti

Sommarfesten med hantverk, försäljning och konstutställning. CKF anordnade en specialutställning med Vittingekeramik. För barnen hade även Friluftsförbundets Skogsmulle bjudits in. Trollrike spelmän stod för underhållningen.

24 oktober

Trivselkväll: Ett stort antal besökare fick även detta år avnjuta ärtsoppa, för att sedan lyssna till sång och musik

6 december

Adventsamkväm.

16 januari

Knutsfest.

Temat för årets resa var gamla torp och byggnader i Skattmansötrakten, med stopp bl.a. vid Skattmansö gamla skola, Överkvarn, Ytterkvarn och Skräddarbo gård.

En hel del reparations- och målningsarbeten har påbörjats under 1997. Från och med hösten 1997 och även under 1998, har föreningen genom arbetsförmedlingens försorg haft tillgång till arbetskraft genom Roland Berglund som har utfört snickeriarbeten både invändigt och utvändigt. Utvändigt målning av

hembygdsgårdens byggnader påbörjades liksom registrering och fotografering av föreningens föremål och det har även påbörjats fotografering av bygden, bl.a. till ett bildserie.

Magnus Hellqvist

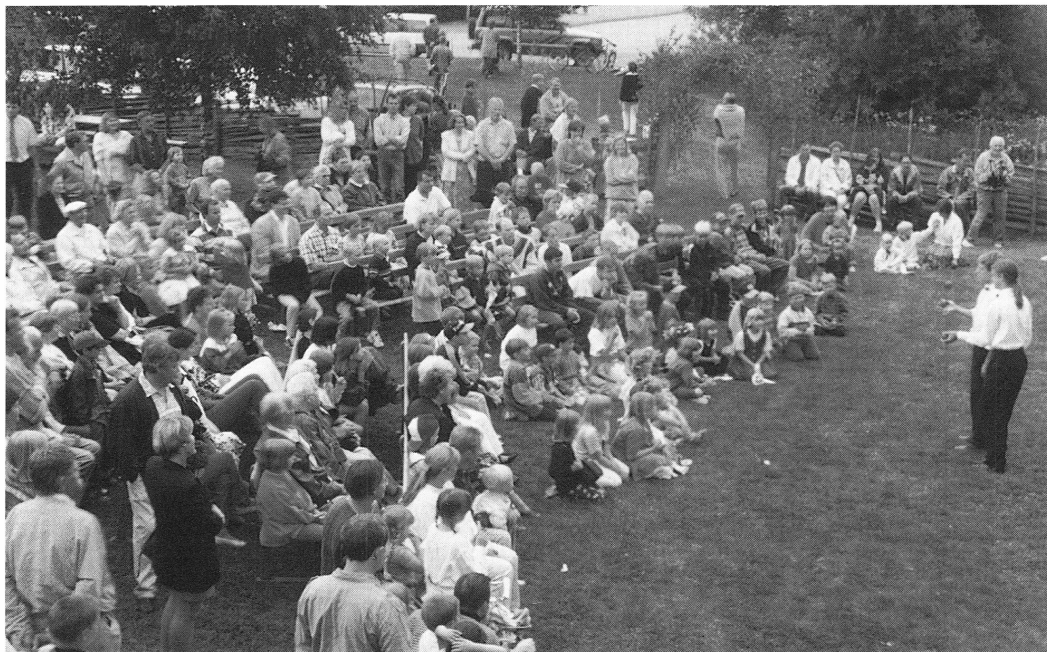
Västerlövsta hembygdsförening

Föreningens hembygdsgård ligger alldeles bredvid Riksväg 72 mellan Sala och Uppsala. Hembygdsföreningen arbetar mest med att värna om det gamla men är även aktiv i det nutida, t.ex. har vi bidragit med namnförslag på gator och platser utifrån minnesvärda personer.

De årligen återkommande arrangemangen i föreningens regi är: Årsmöte, valborgsmässsofirande med brasa, kör, tal och fyrverkeri, utflykter i våran socken, midsommarfirande med underhållning, öppethållande på Hembygdsgårdens dag och Kulturhusens dag samt i Hemafton i november då vi bjuder på sill, svagdricka och rågmjölgröt.

På utflykterna, som vi anordnat sedan 1993, besöker vi någon by i socknen och bjuder sedan in byfolket till Hemaftonen för att delge oss och andra intresserade om byns historia bl.a.

Under 1996 gjorde vi en uppdatering av vårt föremålsbestånd och registrerade cirka 650 nyare gävföremål.

Midsommarafton 1997. Trollkarlar vid hembygdsgården. Foto: Kenth Hansson

Samma år inköptes 410 "vykort" med Bror Bodingshs signatur, som var en kringvandrande konstnär vid seklets början och verksam i en stor del av Sverige. De som ej berör Västerlövsta socken har vi förmedlat till andra hembygdsföreningar eller intresserade personer här i trakten. Andra vykort och föremål fick vi också emottaga som gåvor under 1996–1997.

Med hjälp av API-personal lyckades vi under 1997 få hälften av vår hembygdsbok från 1930 inskriven och nutids-

anpassad, för att flera skall kunna ta del av den. Under året realiserades det år 1995 påbörjade bokprojektet "Järnbruken i Ramsjö och Molnebo" med stöd av sponsorerna Anders och Charlotte Wall, Wilhelm och Ingela Söderhjelm samt Staffan Lund och Veronica Mansnerus-Lund. Ursprunget är ett häfte av Karl-Erik Fredriksson. Docent Harald Agrell och undertecknad åstadkom den text- och bildmässigt tryckfärdiga bok som Upsala Nya Tidning sedan ombesörjde tryckningen av och som utkom lagom till

julen. Denna bok gav föreningen en ekonomisk trygghet och en möjlighet till bl.a. förbättringar för vår gamla hembygdsgård, "Erik-Ersgården".

Under de senare årens Sesamprojekt har föreningen och då styrelsen i första hand deltagit i olika delar. Någoting som bör båda gott för framtiden. Vi har även deltagit i Närradioprogram, Anbyttardag med Sala Släktforskareförening och järnvägsutställningen vid Tågstoppsinvingningen i Heby under 1997.

Kenth Hansson
ordförande

Älvkarleby hembygdsförening

Hembygdsföreningen, med över 250 medlemmar, har som verksamhetsområde Älvkarleby kommun. Föreningen äger Älvkarleby Gammelgård, vilken ligger intill Älvkarleby kyrka och förvaltar Stora hallen vid Älvkarlebyfallen och en smedstuga i Älvkarleö bruk. I anslutning till Gammelgården finns också festplatsen med försäljningsstånd och dansbana. På festplatsområdet ligger föreningsbyggnaden Sörmyragården i vilken föreningens sammanträden, möten och interna föreningsaktiviteter sker. Gården har även under åren lånats ut till Älvkarleby folkdansgilles nyckelharpsgrupp och Älvkarleby dragspelsklubb.

Verksamheten under året är traditio-

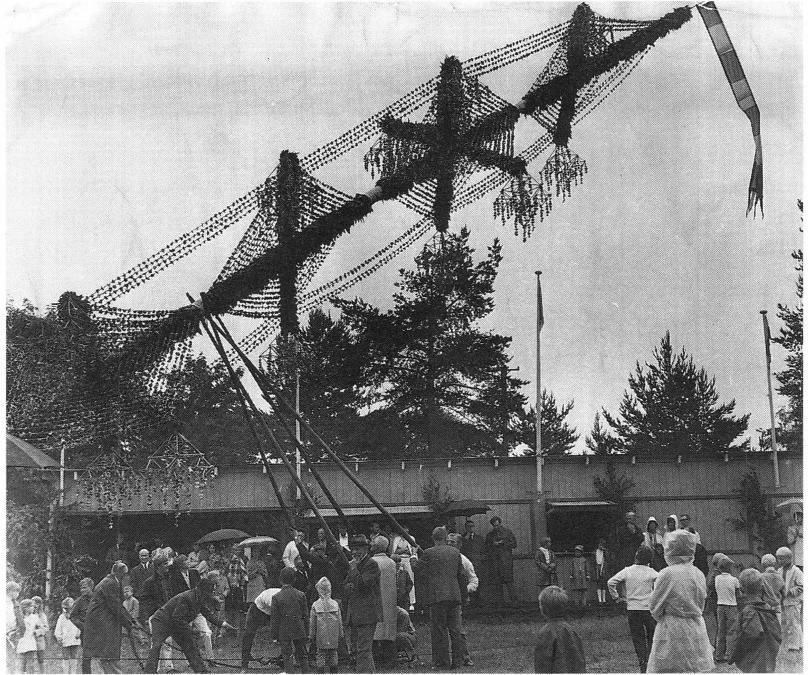
nell och evenemangen sker under sommarhalvåret. Föreningen medverkar vid sista aprilfirandet på Laxön; turistön mitt i Älvkarlebyfallen. Nationaldagsfirandet sker på Gammelgårdens festplats i samverkan med kommunen, kyrkan och med bygdens organisationer och föreningar, vilka medverkar i fanparader och med musik, sång och folkdans. Midsommar firas på festplatsen med resning av den mycket speciella midsommarstången; som har tvärstag och är klädd med liljekonvaljblad och smyckad med kronor och rams; vass och tygarbeten som medlemmarna tillverkat under senvintern. Älvkarleby folkdansgille leder lekar och uppvisningsdanser.

Sommarevenemangen slutar med folkmusik i Byss-Calle stämman, alltid tredje söndagen i augusti på Gammelgården.

Från midsommar till Byss-Calle stämman är Gammelgården öppen för visningar under söndagseftermiddagar. I samarbete med Vägkyrkan sker även visningar under vardagar.

Föreningens medlemmöten är höst- och vårstämma; årsmöte. Utöver förhandlingar sker trivselinslag i form av musik, sång, föredrag och förtäring. Årliga resor sker. 1996 gick resan till "Koja, slott och kyrka i norduppländsk bygd", med närvaro vid invigning av kolarkoja i Tegelsmora, besök på Örbyhus slott och hos Vendels hembygds-

Midsommarstången, 20 m hög, har tvårstag och klädd med liljekonvaljebblad. I de tolv stagändarna hänger kronor; en för varje månad. Långrams (av ordet remsor) fästs som kvadrater och i slingor från topp till fot. Kronor och rams är på garn trädde färggranna tygbitar som hålls isär av vassrör. Den första stången restes då Gammelgården invigdes 1930. Bilden är från 1970. Stång och tradition är lika idag.

förening, med givande guidning i bygdegården, kyrkan och bygden. 1997 besökte föreningen klungbyn Västerby i Regnsjö, Hälsingland.

Utöver ständigt underhåll av Gammelgårdens byggnader och Smedstugan har inre renovering av den av föreningen disponerade Stora hallen fortsatt under 1996–97. Hallen har även börjat nyttjas för evenemang i bygden; nämnas kan Stig Dagermansällskapet – En dag om året – med utdelning av Stig Dagermanpriset. Under 1998 kommer den inre renovering

att avslutas och hallen kan tas i bruk för framtida användning. Föreningen bygger fortlöpande en utställning om Stora hallens historia i hallen. Under 1997 har föreningen deltagit i ett projekt för att synliggöra Harnäs bruk. Kring ruiner, som rensats från inväxande sly, har stigar lagts och informationsskyltar satts upp. Under 1997 har föreningen tillsammans med Östanå bysamfällighetsförening, kommunen och näringsidkare påbörjat ett arbete med kulturinformation på Sand i Östanå, beräknas färdigt 1998.

Föreningen har deltagit i "Bråkspelen". 1996 i en stor parad i Gävle och 1997 i versionen Bruksbråk, som uppfördes vid Brukets Dag i Älvkarleö. Föreningen är aktiv i Älvkarleby kulturråd, som verkar som en paraplyorganisation för kommunens kulturföreningar och föreningen deltar i flera sammanhang i bygdens kulturliv.

Att föreningens arbete uppskattas i bygden och av kommunen bevisas av att 1996 och 1997 års kulturpristagare är aktiva i föreningen som bevarare av kulturarvet och belönats därför. 1996 fick Nils Thunman priset. Han är nestor i föreningen och hedersmedlem med många aktiva år i styrelsen; nu tillsynsman för Gammelgården. 1997 gick priset till Lennart Sahlberg; aktiv och alltid engagerad i bevarandet och synliggörandet av historien i kommunens norra delar, främst Harnäs bruk.

Jarl Holmström

Öregrunds hembygdsförening

Föreningen har haft årsmöte och fem styrelsesammanträden samt höstmöte. Föreningen har 289 betalande medlemmar.

Kristihimselfärdsdagen var det gudstjänst vid hembygdsgården, syföreningsmedlemmarna bjöd på kaffe. Klass 6 i Öregrunds skola var inbjudna till hem-

bygdsgården med sin lärare Margareta Jansson. Eleverna fick pröva på att spinna, väva, knyppla, bära med ok, mala med en gammal stenkvärv. Som avslutning bjöds det på saft, kaffe, smörgås med eget kärnat smör.

Midsommaraftonen firades på vanligt sätt. Midsommardagen var det gudstjänst, även då bjöd syföreningen på kaffe. Onsdagen den 2 juli under musikveckan arrangerades musikcafé med musikbussen Jernbergs trio. Söndagen den 24 augusti var det hembygdens dag. Sven Oleskär stod för musiken. Stig Södergren berättade om societetshusets historia.

Under sommaren har föreningen haft en ALU-arbetare vid hembygdsgården. Taken och fönstren har målats i stora gårdarna. Sedan har alla fönster tvättats och rena gardiner satts upp. Västertorgstugans fönster har också målats. Uppå vinden har taket med alla bjälkar dammsugits och sedan målats. Alla föremål har dammtorkats och likaså alla golv. Fattighagen har också fått sin översyn under det gångna året. Repning, slätter och risbränning.

Styrelsen

Öregrunds hembygdsförenings skoldag 1998. Elsa Hörner visar hur det går till att knyppla för Niklas Dahlberg.

Österåkers hembygds- och fornminnesförening

”Det här blir Åkersbergas Birka”, sa antikvarie Rolf Rydén från Riksantikvarieämbetet då han besökte gravfältet vid Hagby strax utanför Åkersberga i Österåkers kommun. Det är ett område i särklass, framhöll Rydén, märkligt på flera vis: Det ligger alldeles vid Långhundraleden, den vattenväg som fordom förband Östersjön med Gamla Uppsala, en vikingaled. Bakom gravfältet

ligger Gottsundaborgen, ett ”lås” till leden. Området har nu rensats från skog och sly, och man ser tydligt alla gravkullarna, kanske ett hundratal. Här kan man lätt för skolbarn och vuxna beskriva var och hur folk levde för tusen år sedan.

Österåkers hembygdsförenings fornminneskommitté har arbetat flitigt där under senare år. ÖHF-medlemmar och andra frivilliga krafter har avverkat, bränt, räfsat och krattat fram spår av bygdens historia. Man har inhägnat området med stängsel, och får betar av den sly

Marianne Löveborg och Anita Andréén har lett arbetet med att frilägga gravfältet vid Hagby i Österåker.

som ständigt växer upp. Systrarna Anita Andréén och Marianne Löveborg har varit eldsjälarna som drivit på arbetet.

Rolf Rydén har hjälpt föreningen att få en noggrann karta över Hagbyfältet. Varenda gravkulle är nu noggrant uppmätt och inritad. En del gravar är fyrkantiga, andra är runda. De fyrkantiga är äldst, kanske från tiden mellan äldre och yngre järnålder, d.v.s. 500–600 efter Kristi

födelse. De runda gravkullarna är från yngre järnåldern, 800–900-talet efter Kristus, med andra ord vikingatid. Uppe på ett krön, ovanför gravarna, finns en plan yta utan gravar. Där tror Rolf Rydén att människorna bodde. Genom gravfältet går en gammal väg, och man har också funnit rester av en brunn.

Olle Löfgren